

GMINNE NOWINY

Kwartalnik Gminy Lipnica Wielka
www.lipnicawielka.pl

Egzemplarz bezpłatny
Wrzesień, Nr 2 (834)/2020

ORAWA Z NIEPODLEGŁĄ 1918 - 1924

Wójt Gminy Lipnica Wielka Mateusz Lichosyt
Przewodniczący Rady Gminy Lipnica Wielka Andrzej Karkoszka
Sołtys Henryk Kowalczyk i Rada Sołecka Kiczor
oraz Gminne Centrum Kultury w Lipnicy Wielkiej
serdecznie zapraszają mieszkańców naszej gminy
na Dziękczynną Mszę Świętą Dożynkową
w ramach

XXII GMINNYCH DOŻYNEK - ŚWIĘTA CHLEBA

która zostanie odprawiona
w dniu 20 września 2020 roku o godzinie 14:00
w Kiczorach

Spis treści:

• Poświęcenie i odsłonięcie muralu „Ojców Niepodległości” oraz obelisku „Św. Janowi Pawłowi II w 100. rocznicę urodzin”	2
• Mnie za Polskę cierpieć – słodko, a umrzeć lekko – kazanie Ojca Samuela	3
• Mija 100 lat od decyzji Rady Ambasadorów	4
• 30 lat samorządności	4
• I i II tura Wyborów Prezydenta RP	5
• O Kopcu Spisko-Orawskim w Cornym Dunajcu	5
• Piłsudski na Orawie	6
• Podjęte uchwały Rady Gminy Lipnica Wielka	7
• O powszechnym spisie rolnym 2020	8
• Niezwykły skrawek Polski	9
• III Światowy Zjazd Górali	10
• Konsultacje w „Mobilnym biurze czystego powietrza”	10
• Projekt „Pod biało-czerwony”	10
• Uczestnicy onkorejsu w Lipnicy Wielkiej	11
• Harmonogram dyżurów specjalistów	11
• Razem przeciw przemocy	11
• Zmarł Wendelin Haber	12
• Odeszła od nas Aleksandra Szurmiak-Bogucka ..	12
• Muzyczny sierpień w Gminie Lipnica Wielka	13
• Plener rzeźbiarski na Marysinej Polanie	13
• Orawski Festiwal Literacki	14
• Odpust Orawski Klubu Babia Góra 2020	15
• „Spotkanie przy kawie” z wydawcą monografii Karola Wójciaka Heródka	16
• „Razem z Orawą, Biało-czerwone ule maluje. Orawa z Niepodległą”	17
• „Mała książka – wielki człowiek”	18
• Anna Przemyska – orawska poetka	19
• Eugeniusz Karkoszka z nagrodą na Tygodniu Kultury Beskidzkiej	20
• 54. Sabalowe Bajania z udziałem przedstawicieli naszej gminy	20
• Protokół oceny prac w konkursie pod nazwą „Orawa za 100 lat”	21
• Zapraszamy do oglądnięcia wystawy „Śladami Orawskich Ojców Niepodległości”	22
• Warsztaty w ramach Etnopolski	23
• Dofinansowanie zadań z zakresu turystyki w ramach programu Małopolska gościnna - II edycja	24
• Piknik patriotyczny „Czy Orawa pamięta? 100. rocznica włączenia części Orawy do Niepodległej Polski”	24
• Orawski alfabet – film promocyjny równać szanse	24
• Rozstrzygnięcie konkursu „Drugie życie śmieci” ..	25
• Sakramenty święte w parafii pw. św. Łukasza Ewangelisty w Lipnicy Wielkiej Pierwsza Komunia Święta	26
• Bierzmowanie	27
• I Komunia św. w parafii św. Jadwigi Królowej w Lipnicy Wielkiej-Murowanicy	27
• Jesienna zbiórka żywności dla dzieci z domu dziecka w Pawlikowicach k/Krakowa ..	28
• Najwyższa zdawalność egzaminu maturalnego w powiecie	28
• Orawa za 100 lat	28
• Dzieci rodzą się ze skrzydłami, a nauczyciele pomagają im je rozwinąć, Janusz Korczak	29
• Inroligatorska prasa do złocień Piotra Borowego	31
• Z archiwum księgozbioru Władysława Pilarczyka	32
• NA ZIELNO	33
• We mnie jest co zapomniane	34
• Moje wspomnienia – Zbiórki	35

POŚWIĘCENIE I ODSŁONIĘCIE MURALU „OJCÓW NIEPODLEGŁOŚCI” ORAZ OBELISKU „ŚW. JANOWI PAWŁOWI II W 100. ROCZNICĘ URODZIN”

W sobotę 4 lipca 2020 r., w dniu kiedy miał odbywać się pierwszy dzień Święta Pasterskiego, na Placu Piotra Borowego w Lipnicy Wielkiej poświęcony i odsłonięty został Mural „Ojców Niepodległości” oraz obelisk „Św. Janowi Pawłowi II w 100. rocznicę urodzin”.

Uroczystość rozpoczęła Msza. Św. koncelebrowana przez ks. Proboszcza

Jerzego Bargiela, o. Samuela Węgrzyna, ks. Andrzeja Lichosyta oraz ks. Michała Kwietnia w intencji Orawskich Ojców Niepodległości. Homilię wygłosił ojciec Samuel, nawiązując do historii Orawy i dzielności budzielskiej i niepodległościowej Orawian.

Po nabożeństwie ksiądz Proboszcz poświęcił mural „Orawskich Ojców

Niepodległości” oraz obelisk „Św. Janowi Pawłowi II w 100. rocznicę urodzin”. Następnie prowadzący Jan Kuliga odczytał list Prezydenta RP Andrzeja Dudy, który objął patronatem honorowym lipnickie obchody. Później głos zabrał wójt Gminy Lipnica Wielka Mateusz Lichosyt, Poseł Anna Paluch, Poseł Jagna Marczułajtis-Walczak, Poseł Edward Siarka, w imieniu Posła Andrzeja Guta Mostowego Dyktor Biura Poselskiego Mateusz Łękawski, Senator Jan Hamerski, Radny Sejmiku Województwa Małopolskiego Jan Piczura, który odczytał list Marszałka Małopolski Witolda Kozłowskiego, Zastępca Starosty nowotarskiego Bogusław Waksmundzki, Wójt Gminy Jabłonka Antoni Karlak, Prezes Zarządu Głównego Związku Podhalan Andrzej Skupień, Dyrektor Orawskiego Parku Etnograficznego Dominika Wachałowicz-Kiersztyn oraz Przewodniczący Rady Gminy Lipnica Wielka Andrzej Karkoszka.

Głównym celem powstania Muru Orawskich Ojców Niepodległości jest należyte upamiętnienie zasłużonych dla Polski i Orawy osób, wydarzeń oraz jak najszersza popularyzacja historii regionu. Mur ten będzie swoistego rodzaju orawskim Panteonem, gdzie zostały upamiętnione osoby, których działalność, służba i poświęcenie sprzed stu lat, przyczyniły się do odbudowy państwowości polskiej i zjednoczenia z odczynną częścią Górnej Orawy zamieszkałej przez polskich górali.

Na Orawie 100 lat temu granicę wyznaczyła 28 lipca 1920 r. odgórna decyzja Rady Ambasadorów, podjęta w czasie skrajnego zagrożenia niepodległości Polski przez atak Rosji Sowieckiej. Decyzja Rady Ambasadorów była niekorzystna dla Polski, a na Orawie podzielono jeden zwarty organizm wiejski - Lipnicę Wielką. Nieznacznie korygowano ją i ostatecznie przebieg granicy południowej ustalono w 1924 r. W zamian za górną część Lipnicy (wraz z przynależnym jej szczytem Babiej Góry), Polska musiała oddać dwie wsie: Suchą Górę i Głodówkę. W czerwcu 1924 r. została ostatecznie wytyczona granica na Orawie, jako ostatnia w międzywojennej Polsce.

Obelisk natomiast „Świątemu Janowi Pawłowi II w 100. Rocznicę urodzin” od mieszkańców Gminy Lipnica Wielka zdobi przepiękny cytat Papieża - Polaka odnoszący się bezpośrednio do naszej Ojczyzny i łączący się przez to tematycznie z muralami: *Ojczyzna jest naszą matką ziemską. Polska jest matką szczególną. Nielatwe są jej dzieje, zwłaszcza na przestrzeni ostatnich stuleci. Jest matką, która wiele przecierpiała i wciąż na nowo cierpi. Dlatego też ma prawo do*

miłości szczególnej.

Niniejsze spotkanie oficjalnie rozpoczęło cykl działań i przedsięwzięć związanych z uczczeniem tych rocznic. Działania samorządu Gminy Lipnica Wielka przewidziano w latach 2020-2024 – w 100-lecie kształtowania się granic na Orawie. Niestety, okoliczności związane z pandemią koronawirusa pokrzyżowały plany samorządu i wszelkie uroczystości na chwilę obecną mają stosunkowo inny wymiar.

Biogramy na muralu opracowali: Małgorzata Liśkiewicz i Robert Kowalczyk, konsultacje historyczne dr hab. Jerzy Roszkowski oraz Marek Skawiński.

Wykonawcy muralu: Projekt Grzegorz Ignaciak, Nadzór Janusz Michalak, Wykonawstwo Paweł Kowalczyk.

Foto: Bronek Kowalczyk
K. Kowalczyk

MNIE ZA POLSKĄ CIERPIEĆ – SŁODKO, A UMRZEĆ LEKKO – KAZANIE OJCA SAMUELA

Homilia Ojca Samuela Węgrzyna wygłoszona na uroczystej Mszy świętej w intencji Orawskich Ojców Niepodległości w dniu 4 lipca 2020 roku w kościele parafialnym pw. św. Łukasza Ewangelisty, w Lipnicy Wielkiej.

Węgrzy – mieli nas za Węgrzy, mówili o nas: Górne Uhersko / nazwali: Arva – Sierota. Słowacy – za naszą Polskość – czci nam odmawiali, bohaterskich Polaków Orawian – zdrajcami nazwali.

Czy tylko nazwali? Przecież o tę naszą Polskość Ci nasi Ojcowie Niepodległości – nie tylko walczyli, ale to nasze dziś tu świętowanie: **okupili cierpieniem**, więzieniem, narażeniem zdrowia, życia... więcej – **śmiercią**

przyplacili.

Lecz dla nich – jak wyznała święto-bliwa orawska męczennica Józefa Machaj Mikowa: „**mnie za Polską cierpieć – słodko, a umrzeć lekko**”.

Skąd mieli w sobie nasi Orawscy Ojcowie Niepodległości tyle siły, odwagi i świętego uporu w dążeniu do naszej jedności z Polską – Matką – Ojczyzną naszą?

Piotr Borowy, Apostoł Orawy – naszym prorok widział zagrożoną przyszłość katolickiej wiary w tworzącej się Czechosłowacji, zaś **wierząc w Boga – w Polską wierzył**. Wierzył, że Polska otoczona, jak mówił „najpiękniejszym pierścieniem: katolicka wiara”.

I wierzył, że taką: katolicką pozostanie. A Katolik – katolikowi, jak uczy wiara i w życiu i w dążeniu do nieba, w drodze do Boga pomoże.

Troszcząc się o Orawę i naszą polskość – troszczyli się już wtedy o nasze dziś i o wieczność naszą.

Jesteśmy dziś dumni z ich niezachwianej, bezkompromisowej postawy, która jest dla nas zobowiązującą nie tylko do zachowania pamięci o ich twórczym zaangażowaniu w historię tej naszej tu małej ojczyzny ...

Wypełnieniem tegoż zadania – jest m.in. ta nasza dziś tu modlitwa połączona z nowo powstałym dziełem upamiętniającym nasze jubileuszowe obchody stulecia włączenia części Orawy do Niepodległej Polski.

Za tę piękną inicjatywę i jej zrealizowanie – podobnie, jak za wiele innych przedsięwzięć służących zachowaniu historycznej pamięci o ludziach i życiu Orawy dziś z serca wyrażamy.

Wdzięczność **wszystkim krwicielom patriotyzmu – włodarzom lokalnym i przedstawicielom różnych szczebli służby Ojczyźnie i społeczeństwu** – zaangażowanym w przywracanie ducha świętego uporu w sprawach najwyższej rangi.

Przywracanie, ożywianie ducha tych bohaterskich zachowań naszych przodków:

- tych wypisanych na tablicach Muru Orawskich Ojców Niepodległości
- i tych zapisanych w sercach

kochających Orawę – **winno nas – Siostry i Bracia zmobilizować, abyśmy prócz zewnętrznych znaków: „Pomnika – Muru”** zatroszczyli się: o nie mniej okazały monument duchowego dzieła: osobistej i społecznej wierności ideałom tych, których tu upamiętniamy.

Bowiem, jak ongiś: Orawa – Ojczyzna – potrzebowała ich odwagi, wiary i poświęcenia zdrowia i życia, podobnie i dziś – oczekuje naszego twórczego zaangażowania. **Ich dzieło potrzebuje kontynuacji.**

Tak. Podobnie, jak to dzieło wokół muru pamięci, choć już zachwyca oczy i cieszy serce – może jeszcze się rozwijać, poszerzać i powiększać ... by tak trochę – ukryte za gojami ... przez potok przyszło bliżej do drogi, a może i połączyło z sobą kościół wraz z zabytkowym cmentarzem, stanowiąc symboliczną i rzeczywistą jedność tego, co zewnętrzne z tym, co duchowe i tych, którzy odeszli z nami, którzy wciąż jesteśmy w drodze ...

Siostry i Bracia. Jeśli zatem to zewnętrzne – mimo piękna można upiększać, to o ileż bardziej, **to duchowe dzieło naszych bohaterskich przodków**, trzeba nie tylko od zapomnienia ratować, ale nadto wciąż na nowo **nie tylko można, ale i koniecznie trzeba:** kontynuować, **ożywiać** przez naszą zaangażowaną odpowiedzialność społeczną, ale i twórczą postawę świadectwa żywej wiary ...

MIJA 100 LAT OD DECYZJI RADY AMBASADORÓW

Sto lat temu rozstrzygały się los przynależności państwowej górli spiskich i orawskich. Dokładnie sto lat temu, w dniu 28 lipca 1920 r. Rada Ambasadorów wydała decyzję o przebiegu granicy pomiędzy Polską a Czechosłowacją. Z obszarów na Spiszu i Orawie, Polska otrzymała 29 wsi z 24 tysiącami mieszkańców. Na Orawie pozostawiono przy Czechosłowacji cały powiat Namiestowski, z powiatu Trzciańskiego przyznano Polsce 15 wsi z 15 tysiącami mieszkańców. W Polsce znalazły się miejscowości: Podszkle, Piekielnik, Bukowina, Harkabuz, Podsarnie, Podwilk, Orawka, Jabłonka, Zubrzyca Dolna, Zubrzyca Górna, Chyżne, Lipnica Mała, Głodówka, Sucha Góra. Lipnica Wielka została przecięta granicą w ten sposób, że górna część miejscowości leżała po stronie czechosłowackiej. Grunty orne wsi Głodówki i Suchej Góry częściowo pozostały w Czechosłowacji.

www.lipnicawielka.pl

30 LAT SAMORZĄDNOŚCI

27 maja obchodziliśmy 30. rocznicę pierwszych w Polsce demokratycznych wyborów. W 1990 roku odbyły się pierwsze po ponad półwieczu wolne wybory w Polsce. Jest to historycznie ważny moment, dający ludziom wolność i demokrację. To święto samorządów, ale przede wszystkim lokalnych społeczności, które od 1990 roku mogą wpływać na działania w swojej gminie, wybierając lokalne władze i decydując o kierunku rozwoju swoich małych ojczyzn. Dobry samorząd to samorząd otwarty na swoich mieszkańców i ich potrzeby.

Z tej okazji życzymy wszystkim samorządom oraz naszym mieszkańcom wszystkiego, co najlepsze, zmian swojego otoczenia na bardziej przyjazne, dostosowane do aktualnych potrzeb. Zaufania, szacunku i wzajemnej współpracy która powoduje stały rozwój gmin.

Nasz samorząd natomiast swoje 30-lecie będzie świętował 1 lipca, w przyszłym, 2021 roku.

www.lipnicawielka.pl

I TURA WYBORÓW PREZYDENTA RP

Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 28 czerwca nie przyniosły ostatecznego rozstrzygnięcia. Konieczna będzie II tura, w której zmierzą się Andrzej Duda i Rafał Trzaskowski. Wiemy już, jak rozkładały się głosy w gminie Lipnica Wielka.

W gminie do urn wybrało się 63,72 % uprawnionych do głosowania, co jest wynikiem zbliżonym do średniej krajowej. Najwyższą frekwencję odnotowano w Obwodowej Komisji Wyborczej nr 3, gdzie zagłosowało 65,15% uprawnionych, najniższą w Obwodowej Komisji Wyborczej nr 5 – 57,58%.

Głosy mieszkańców gminy Lipnica Wielka przedstawiały się następująco:

- Andrzej Duda (2196 głosów) – 76,12 %
- Krzysztof Bosak (283 głosów) – 9,81 %
- Rafał Trzaskowski (194 głosów) – 6,72 %
- Szymon Hołownia (149 głosów) – 5,16 %
- Władysław Kosiniak-Kamysz (40 głosów) – 1,39 %
- Robert Biedroń (15 głosów) – 0,52 %
- Marek Jakubiak (4 głosy) – 0,14 %
- Stanisław Żółtek (2 głosy) – 0,07 %
- Paweł Tanajno (1 głos) – 0,03 %
- Mirosław Piotrowski (1 głos) – 0,03 %
- Waldemar Witkowski (0 głosów) – 0,00 %

Szczegółowe dane dotyczące poszczególnych obwodów gminy Lipnica Wielka dostępne są na: <https://wybory.gov.pl/prezydent20200628/pl/wyniki/1/gm/121107>

II TURA WYBORÓW PREZYDENTA RP

W naszej gminie do urn wybrało się 67,08 % uprawnionych do głosowania, co jest wynikiem lepszym niż w I turze. Najwyższą frekwencję odnotowano w Obwodowej Komisji Wyborczej nr 1, gdzie zagłosowało 68,73% uprawnionych, najniższą w Obwodowej Komisji Wyborczej nr 5 – 63,50%.

Głosy mieszkańców gminy Lipnica Wielka przedstawiały się następująco:

- Andrzej Duda (2196 głosów) – 86,53 %
- Rafał Trzaskowski (194 głosów) – 13,47 %

Szczegółowe dane dotyczące poszczególnych obwodów gminy Lipnica Wielka dostępne są na:

<https://wybory.gov.pl/prezydent20200628/pl/wyniki/2/gm/121107>

źródło: www.lipnicawielka.pl

O KOPCU SPISKO-ORAWSKIM W CORYM DUNAJCU

Alojzy Śmiech

W latach po pierwszej wojnie światowej 1919-1920 na terenie Cornego Dunajca kwaterowała spisko-orawska kompania uformowana z ludzi Spisza i Orawy jako ochotników gotowych do walki o przyłączenie tych ziem do Polski.

Dowódcą kompanii Spiskiej był por. Wojciech Lorencowicz a Dowódcą Kompanii Orawskiej był por. Wendelin Dziubek. Kompania liczyła ponad 200 ludzi, działalność tej kompanii opisuje por. Wendelin Dziubek w swoim zyciorysie.

Jo wracając do historii tamtych років kcy m przybyć młodymu pokoleniu, o losie kopca, który został usypany 1919 roku przez ludzi z kompanii Spisko-Orawskiej. Kopiec został usypany parę metrów obok stojącego kopca usypanego w 1910 roku przez mieszkańców Dunajca na pamiątkę bitwy pod Grunwaldem. Był nazwany Kopcem Grunwaldzkim obecnie ni ma śladu po jednym i drugim kopcu. Zniknęły oba, stały prawie przy drodze: Cory Dunajec – Nowy Targ, z prawej strony, drogi do Wróblówki. Kopiec usypany przez legionistów spisko-orawskich bo i tak ich nazwano był mniejszy od kopca Grunwaldzkiego, i zniknął tuż przed wybuchem II wojny światowej podmyty przez powódź i zabrany przez wody Dunajca. Taki los spotkał i pomnik Grunwaldzki po II wojnie, po zbudowaniu nowej drogi do Wróblówki. Po obu kopcach pamięć prawie zaginęła.

*Cy to wozno sprawa, ze o kopiec chodzi
niegze odpowiedzo, nato dzisiok młodzi
Moze by sie sami z sobą dogadali
na Orawskiej ziemi, kopiec usypali
Usypali kopiec wyryli tablice
ludziom co walcyli o Polską granice*

Orawa. 1997, nr 35, s. 162.

PIŁSUDSKI NA ORAWIE

Bronisław Piłsudski, brat Józefa Piłsudskiego, to światowej sławy naukowiec etnograf, antropolog, który na swoim zesłaniu prowadził pionierskie badania m.in. nad językiem i kulturą Ajnów zamieszkujących południowy Sachalin oraz Hokkaido. W Japonii stawia mu się pomniki i jest uznawany za bohatera narodowego. Podobnie jak jego brat, przyszedł Naczelnik Państwa, był działaczem niepodległościowym. W 1887 r. został skazany na karę śmierci za udział w organizacji zamachu na cara Aleksandra III. Wyrok zamieniono na piętnaście lat katorgi na Sachalinie.

Po powrocie do Polski, przebywał w Zakopanem (w latach 1906-1914), zaangażował się w prowadzenie badań nad folklorem Podtatrza. W tym celu powołał Sekcję Ludoznawczą przy Towarzystwie Tatrzańskim (1911 r.) Zainteresował się również kulturą Orawy. Spe-

netrował bowiem pod względem naukowym zarówno jej część etnicznie polską, jak i słowacką. Bronisław Piłsudski wielokrotnie przemierzał Orawę samotnie oraz w towarzystwie – zazwyczaj Bronisławy Giżyckiej lub Augusta Zająca. Zorganizował też dla członków Sekcji Ludoznawczej oraz zaproszonych badaczy wycieczkę naukową na Orawę, która odbyła się 26-27 maja 1912 roku. Jak pisze dr hab. Jerzy Roszkowski „W swoich planach – zawartych przede wszystkim w założeniach programowych Sekcji Ludoznawczej Towarzystwa Tatrzańskiego, „Rocznika Podhalańskiego” oraz reorganizacji działu ludoznawczego Muzeum Tatrzańskiego – wyznaczał istotne miejsce również problematyce orawskiej. Udzielał też swojego poparcia dla poczyną-

zmiernych do zapobieżenia wynaradawianiu się polskich górali ze Spisza i Orawy.

Piłsudski stał się propagatorem sprawy polskiej na Orawie i Spiszu, zabiegał o pozyskanie funduszy do badań naukowych kultury mieszkańców tych podtatrzańskich regionów. Był gościem dworu Divekych w Podwilku. Odwiedzał Piekienik, Orawkę i Jabłonkę. Utrzymywał kontakty z czołowymi działaczami narodowymi z tego okresu. Współpracował z Eugeniuszem Sterculą. Dla Piłsudskiego aptekarz z Jabłonki był źródłem informacji ludoznawczej i przewodnikiem

po wsi. W jego towarzystwie oglądał w Jabłonce typową gazdówkę orawską, wraz z jej sprzętami domowymi i gospodarczymi. Ponieważ Stercula interesował się rodzimą kulturą orawską, a także fotografował i rysował, Piłsudski udzielił mu wielu praktycznych rad, np. co i jak ma fotografować by zdję-

cia posiadały odpowiedni walor dokumentacyjny

Bronisław Piłsudski rozważał też zamieszkanie na Orawie lub Spiszu. W tej sprawie prosił o radę Bronisławę Giżycką: „Zapytuje Pan o jakąś cichą wioskę, gdzie mógłby Pan pracować – ale czy to ma być w Austrii, czy na Spiszu, czy na Orawie. Nie widziałam równie ładnie położonej wsi, jak Piekienik na Orawie, blisko Czarnego Dunajca wieś na granicy Austrii i Węgier, o kilkaset kroków tuż jest Załuczne, już w Polsce – lud miły, uprzejmy i zesłowaczony – mówią dobrze po polsku, a czytać nie umieją tak dobrze, że się modlą ze słowackich ksiąg. Tam można by wielostronnie pracować”.

Rob

Orawianki na zdjęciach Eugeniusza Sterculi. Bronisław Piłsudski udzielił wielu cennych rad Sterculi, co do jego pracy etnograficznej, m.in. jak ma fotografować stroje, kulturę materialną, by zdjęcia posiadały walory dokumentacyjne. Dzisiaj zbiór fotografii Eugeniusza Sterculi jest cennym źródłem wiedzy o orawskiej kulturze

PODJĘTE UCHWAŁY RADY GMINY LIPNICA WIELKA W OKRESIE OD 28.05.2020 R. DO 27.08.2020 R.

L.p.	Numer Uchwały	Data	W sprawie
MAJ			
115	XIX/115/2020	28.05.2020	zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Lipnicy Wielkiej za 2019 rok.
116	XIX/116/2020	28.05.2020	przyjęcia sprawozdania Wójta Gminy Lipnica Wielka za 2019 rok z realizacji Programu Współpracy Gminy Lipnica Wielka z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego o wolontariacie.
117	XIX/117/2020	28.05.2020	wyrażenia zgody na zawarcie w trybie bezprzetargowym umowy dzierżawy nieruchomości gruntowej stanowiącej własność Gminy Lipnica Wielka na czas dłuższy niż 3 lata.
118	XIX/118/2020	28.05.2020	zaliczenia dróg do kategorii dróg gminnych.
119	XIX/119/2020	28.05.2020	udzielenia pomocy finansowej dla Województwa Małopolskiego.
120	XIX/120/2020	28.05.2020	przejęcia przez Gminę Lipnica Wielka od Województwa Małopolskiego zarządzania drogą wojewódzką nr 962.
121	XIX/121/2020	28.05.2020	udzielenia pomocy rzeczowej dla Województwa Małopolskiego.
122	XIX/122/2020	28.05.2020	zmian w uchwale budżetowej Gminy Lipnica Wielka na 2020 rok.
LIPIEC			
123	XX/123/2020	31.07.2020	określenia średniej ceny jednostki paliwa w Gminie Lipnica Wielka na rok szkolny 2020/2021.
124	XX/124/2020	31.07.2020	określenia tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nauczycieli praktycznej nauki zawodu w szkołach prowadzonych przez Gminę Lipnica Wielka.
125	XX/125/2020	31.07.2020	określenia tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nauczycieli przedszkoli, oddziałów przedszkolnych szkół podstawowych i innych form wychowania przedszkolnego pracujących z grupami obejmującymi dzieci 6-letnie i dzieci młodsze zatrudnionych w szkołach i przedszkolach prowadzonych przez Gminę Lipnica Wielka.
126	XX/126/2020	31.07.2020	udzielenia wotum zaufania dla Wójta Gminy Lipnica Wielka za rok 2019
127	XX/127/2020	31.07.2020	zatwierdzenia sprawozdania finansowego wraz ze sprawozdaniem z wykonania budżetu Gminy Lipnica Wielka za 2019 rok
128	XX/128/2020	31.07.2020	udzielenia absolutorium dla Wójta Gminy Lipnica Wielka z tytułu wykonania budżetu za 2019 rok.
129	XX/129/2020	31.07.2020	rozpatrzenia petycji z dnia 2 kwietnia 2020 roku pani Renaty Sutor.
130	XX/130/2020	31.07.2020	określenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów
131	XX/131/2020	31.07.2020	uchylenia Uchwały Nr XI/62/2015 Rady Gminy Lipnica Wielka z dnia 30 października 2015 roku, w sprawie postanowienia o odbiorze odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości położonych na terenie gminy Lipnica Wielka, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne.
132	XX/132/2020	31.07.2020	uchylenia Uchwały Nr IV/25/2019 Rady Gminy Lipnica Wielka z dnia 14 lutego 2019 roku, w sprawie ustalenia stawki za pojemnik o określonej pojemności, uiszczanej przez właścicieli nieruchomości niezamieszkałych, położonych na terenie gminy Lipnica Wielka.
133	XX/133/2020	31.07.2020	wyrażenia zgody na zawarcie umowy użyczenia fragmentów nieruchomości gruntowych stanowiącej własność Gminy Lipnica Wielka na okres 3 lat.
134	XX/134/2020	31.07.2020	określenia wzoru, warunków i trybu składania deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi
135	XX/135/2020	31.07.2020	określenia elektronicznego wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, składanej przez właścicieli nieruchomości
136	XX/136/2020	31.07.2020	zmian w uchwale budżetowej na rok 2020.

SIERPIEŃ			
137	XXI/137/2020	27.08.2020	oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Lipnicy Wielkiej za rok 2019.
138	XXI/138/2020	27.08.2020	określenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz określenia warunków i trybu składania deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi za pomocą środków komunikacji elektronicznej.
139	XXI/139/2020	27.08.2020	wyrażenia zgody na zawarcie w trybie bezprzetargowym umowy dzierżawy części nieruchomości gruntowej stanowiącej własność Gminy Lipnica Wielka.
140	XXI/140/2020	27.08.2020	wyrażenia zgody na przedłużenie w trybie bezprzetargowym umowy dzierżawy nieruchomości gruntowej stanowiącej własność Gminy Lipnica Wielka na cele rolne.
141	XXI/141/2020	27.08.2020	zmian w uchwale nr XVII/112/2020 Rady Gminy Lipnica Wielka z dnia 25 lutego 2020 r. w sprawie udzielenia pomocy rzeczowej dla Powiatu Nowotarskiego.
142	XXI/142/2020	27.08.2020	zmian w uchwale Nr XIX/121/2020 Rady Gminy Lipnica Wielka z 28 maja 2020 r. w sprawie udzielenia pomocy rzeczowej dla Województwa Małopolskiego.
143	XXI/143/2020	27.08.2020	upoważnienia Wójta Gminy Lipnica Wielka do zawarcia porozumienia z Gminą Ochotnica Dolna dotyczącego realizacji projektu „Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych”.
144	XXI/144/2020	27.08.2020	zmian w uchwale budżetowej na rok 2020.
145	XXI/145/2020	27.08.2020	zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej.

Oprac. K. M.

0 POWSZECHNYM SPISIE ROLNYM 2020

Szanowni Mieszkańcy!

Przedstawiamy poniżej podstawowe informacje o Powszechnym Spisie Rolnym 2020.

Termin spisu: Powszechny spis rolny PSR 2020 zostanie przeprowadzony na terenie całego kraju w terminie **od 1 września do 30 listopada 2020 r.**, według stanu na dzień 1 czerwca 2020 roku.

Obowiązek spisowy: Udział w spisie rolnym jest **obowiązkowy, co wynika z ustawy o Powszechnym Spisie Rolnym.**

Najwygodniej i najbezpieczniej jest spisać się przez Internet

Każdy użytkownik gospodarstwa rolnego ma obowiązek spisać się samodzielnie przez Internet, wypełniając formularz dostępny na stronie internetowej GUS <https://spisrolny.gov.pl>. W dobie epidemii jest to najbezpieczniejsza i najwygodniejsza metoda. Jeśli ktoś nie ma komputera lub urządzenia z dostępem do Internetu powinien udać się do swojego Gminnego Punktu Spisowego gdzie będą udostępnione pomieszczenia wyposażone w sprzęt komputerowy z dostępem do Internetu. Uzupełniającą formą jest spis

przez telefon, którego można dokonać dzwoniąc na infolinię spisową pod numer **22 279 99 99 wew.**, wybierając opcję „**Spisz się przez telefon**”. **Osoby, które nie spiszą się samodzielnie przez Internet lub dzwoniąc na infolinię mogą spodziewać się telefonu rachmistrza spisowego.**

Infolinia spisowa

W przypadku jakichkolwiek pytań lub wątpliwości dotyczących spisu rolnego istnieje możliwość kontaktu z infolinią spisową pod numerem **22 279 99 99 wew. 1** (koszt połączenia zgodny z cennikiem operatora). Konsultanci infolinii pomogą również zweryfikować czy jesteście Państwo objęci obowiązkiem spisowym, czy też sprawdzić tożsamość rachmistrza spisowego.

List Prezesa GUS

W ramach kampanii informacyjnej i popularyzującej spis rolny do użytkowników gospodarstw rolnych został rozesłany List Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego zawierający wszystkie najważniejsze instrukcje związane z organizacją spisu, w tym indywidualny numer gospodarstwa rolnego (w lewym górnym rogu listu), który należy

wprowadzić podczas logowania do aplikacji spisowej.

Tajemnica statystyczna

Wszystkie pozyskane w czasie spisu dane podlegają bezwzględnej ochronie na zasadach określonych w art. 10 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 649, z późn. zm.). Zapewniamy, że Państwa dane osobowe i dane o gospodarstwie są prawnie chronione i objęte tajemnicą statystyczną.

Organizacja spisu na terenie Gminy Lipnica Wielka

Na poziomie samorządów gminnych organizacją spisu zajmują się Gminne Biura Spisowe. W Gminie Lipnica Wielka zostało utworzone dla rolników stanowisko komputerowe do samospisu, dostępne w Gminnej Bibliotece Publicznej w Lipnicy Wielkiej, dostępne w godzinach pracy biblioteki.

Rachmistrem spisowym dla Gminy Lipnica Wielka został p. Patryk Rudnicki. Wszelkie pozostałe informacje można uzyskać pod adresem <https://spisrolny.gov.pl/>.

NIEZWYKŁY SKRAWEK POLSKI

Rozmowa z Ryszardem Remiszewskim

Gdy słyszysz Lipnica Wielka na Orawie, co czujesz, jakie masz wspomnienia?

Wspomnienia? To od Lipnicy Wielkiej zaczęło się moje zainteresowanie Orawą, ba... zauroczenie. Konkretnie od Przywarówki. Zapamiętałem na zawsze, wtedy prowadziłem po raz pierwszy na Orawie grupę osób, głównie ze Śląska, ale były też z Warszawy. Na spotkanie w miejscowej szkole podstawowej w Przywarówce - 14 września 1983 r., na wieczór orawski przybyły osoby reprezentujące Orawę: ks. prałat Stefan Joniak, dr Emil Kowalczyk, Jan Słaby z Kiczor, Tadeusz Dragon - leśniczy ze Stańcowej, Tomasz Nowalncki - kustosz Babiogórskiego Ośrodka Kultury Turystyki Górskiej na Markowych Szczawinach i red. Leon Rydel...

... o Boże, jaki to był skład!

Sam widzisz z kim zaczynałem i kto wprowadzał mnie w Orawę, jakich miałem nauczycieli i z kim się zaprzyjaźniłem. Gdy rozmawiamy, naszła mnie refleksja... kto z tych osób jeszcze żyje? Może leśniczy Dragon, bo był chyba rówieśnikiem. Dodam, że następnego dnia w Kiczorach, na ławie pod drzewami owocowymi, spotkaliśmy się z Ludwikiem Młynarczykiem i ta przyjaźń trwa do dziś.

W tym roku mija setna rocznica przyłączenia części Orawy do Polski. Jakie towarzyszą Ci refleksje w związku z tą rocznicą.

Obchodziłem uroczyste na Orawie 70, 80, 90 i dzięki Bogu doczekałem się setnej. Postanowiłem ją szczególnie uczcić. Nie mogłem być ze względu na panoszącego się wirusa na uroczystościach w Jabłonce i Lipnicy Wielkiej, dlatego od siebie skromnie dorzuciłem wydaną małą książeczkę opisującą inną, tu na Orawie wręcz fundamentalną w historii powrotu Orawy do Rzeczypospolitej, o znamienym tytule „Co my za jedni?“, z małą niespodzianką, dodaną płytą kompaktową.

Napisałeś kiedyś: „Polany nad Kiczorami”. Lubię to miejsce, lubię chodzić miedzami pomiędzy poletkami zbóż, kartofli, dzikich ziołorośli. Patrząc jak dorodne kłosa poddają się wiatrowi, patrząc na kwitnącą fioletowo wierzbowkę kiprzycę i ...na Babią Górę, tak nienaturalnie tu wielką, przypominającą ścianę Mattehornu. Pokochałeś Orawę jak niewielu. Dlaczego właśnie Orawa?

Dlatego, że zapamiętałem Orawę po swojemu, gdy wędrowałem po niej to dominowało budownictwo drewniane, co rusz spotykałem jeszcze chałupy z wyżką, a nawet

widziałem ostatnią kurną w Chyżnem, którą dokumentowałem dla TV Katowice dzięki innemu mojemu przewodnikowi o. Michałowi Józefowi Wojnarowskiemu, jakże odczułem jego odejście 15 stycznia 2020 roku. Emil Kowalczyk był moim mentorem do końca, wieczorami lubię czytać sobie jego wiersze i wciąż odnajduję w nich coś nowego dla siebie. Po grapach orawskich wędrowałem z ks. Stefanem Joniakiem, moim wielkim nauczycielem historii Orawy i współpracowałem przy organizacji pierwszych spotkań na Dachy Orawy - Danielkach, z red. Leonem Rydlem miałem wiele wspólnych dokonań, w tym wydawniczych, z Franciszkiem i Karolem Fitakami zawędrowaliśmy nawet do Rabczyc idąc śladami Piotra Borowego, a z Frankiem przegadałem kilka nocy nad jego pomysłem wydania słownika gwarowego.

A ks. Władysław Pilarczyk? To osobny rozdział współpracy i przyjaźni. Nawet teraz czuję jego towarzystwo, gdy przyjeżdżam na Orawę. Nie zapomnę nigdy ciepła jakim darzył mnie Alojzy Śmiech, Marta Jabłońska, Helena Komońska i Andrzej Haniaczyk. Mój Boże, to osoby, których już fizycznie nie ma, a przecież są ze mną i teraz. A z żyjących? Jakże nie wspomnieć kochanych: Jadzi Pilchowej, Andrzeja Madei, czy Kowalczyków z Danielek. Tak mógłbym wymieniać długo, długo, długo... a przecież nie mogę do krótkiego wywiadu dołączyć czegoś na wzór książki telefonicznej. Teraz wiesz dlaczego Orawa?

To niezwykle skrawek Polski i ciepłych ludzi!

Zadam i ja pytanie, jaki to miałeś cel prowokując mnie do tych wynurzeń?

Cel? Myślę, że zaproszenie naszych czytelników do wędrowki Twoimi Orawskimi ścieżkami, aby podążyli śladami ludzi, których wymieniłeś, a którzy zauroczyli się w Orawie i dla niej po części żyli i tworzyli, tak jak Ty.

Rozmawiał: Robert Kowalczyk

Ryszard Remiszewski - wydawca, dziennikarz i publicysta zajmujący się problematyką turystyki górskiej oraz historii i kultury Podtatrza, znawca kultury i dziejów Orawy, redaktor „Prac Pienińskich”, przewodniczący Rady i kustosz Ośrodka Kultury Turystyki Górskiej PTTTK w Szczawnicy. Członek redakcji i stały współpracownik wielu pism, m.in. „Orawy”, „Dziennika Polskiego” i „Gazety Górskiej”.

III ŚWIATOWY ZJAZD GÓRALI

W Niedzicy 28 czerwca 2020 r. odbył się III Światowy Zjazd Górali, połączony z obchodami 100. rocznicy powrotu Spisza, Orawy i Śląska Cieszyńskiego do Polski. Mszy św. polowej przewodniczył abp Marek Jędraszewski.

Po nabożeństwie można było wysłuchać okolicznościowych przemówień związanych z 100. rocznicą powrotu Orawy, Spisza i Śląska Cieszyńskiego do Polski z prezentacją muzyki tych regionów.

O orawskiej rocznicy mówili Józef Szperlak - prezes Towarzystwa Przyjaciół Orawy, Mateusz Lichosyt - wójt gminy Lipnica Wielka i Julian Stopka - radny powiatowy. Zagrała orawska muzyka. W uroczystości uczestniczył również poczet sztandarowy Oddziału Górali Orawskich ZP w Lipnicy Wielkiej.

fot: Broniek Kowalczyk
źródło: www.lipnicawielka.pl

KONSULTACJE W „MOBILNYM BIURZE CZYSTEGO POWIETRZA”

Serdecznie dziękujemy pracownikom WFOŚiGW w Krakowie za miłą i rzeczową obsługę wszystkich osób, które wczoraj odwiedziły Mobilne Biuro Czystego Powietrza w Lipnicy Wielkiej.

W dniu wczorajszym również ruszyła ogólnopolska infolinia „Czystego Powietrza” pod nr telefonu 22 340 40 80. Infolinia dostępna jest od poniedziałku do piątku w godzinach 8-16, gdzie konsultanci obsługujący infolinię będą udzielać informacji o programie oraz wyjaśniać jego szczegóły. Z infolinii można skorzystać zarówno przed złożeniem wniosku, jak i po jego złożeniu, jeżeli ma się jakieś pytania lub wątpliwości związane z programem „Czyste Powietrze”.

K. Bodzioch

PROJEKT „POD BIAŁO-CZERWONĄ” - FLAGI DLA GMINY

Zapraszamy wszystkich mieszkańców Gminy Lipnica Wielka do wzięcia udziału w akcji „Pod Biało-Czerwoną”. Kancelaria Premiera sfinansuje zakup masztów i flag dla każdej gminy, której mieszkańcy przyłączą się do akcji i zbiorą odpowiednią ilość deklaracji – w przypadku naszej Gminy jest to zaledwie 100 deklaracji on-line!

Zachęcamy do oddawania głosów – trwa to zaledwie kilka sekund! Deklaracja dostępna pod linkiem poniżej: <https://bialo-czerwona.www.gov.pl/>

Podajcie dalej!

Więcej o akcji: <https://www.gov.pl/web/bialoczerwona>

źródło: www.lipnicawielka.pl

UCZESTNICY ONKOREJSU W LIPNICY WIELKIEJ

Onkorejs Granicami Polski jest ogólnopolskim marszem dla osób chorych onkologicznie oraz wspierających ich osób zdrowych. Projekt polega na przygotowaniu i organizacji 7-dniowego marszu, który obejmie piesze trasy wzdłuż granic Polski, każda ponad 100-km. Na trasy wychodzą grupy od 5 do 10 osób, którymi opiekują się koordynatorzy regionalni – wolontariusze, którzy są osobami onkologicznymi lub ich bliskimi. Celem marszu jest aktywizacja osób,

które dotknęła choroba nowotworowa, a także ich bliskich.

Trasa nr 21 licząca 93 km to odcinki: Zawoja, Lipnica Wielka, Chyżne, Chochołów, Zakopane, Jurgów.

W poniedziałek 24 sierpnia b.r. grupa 6 uczestników Onkomarszu, przechodząc trasą nr 21 przez naszą Gminę, spotkała się z Wójtem, Zastępcą Wójta i Sekretarzem Gminy.

W przyjaznej atmosfere

rze poinformowali o swojej wędrówce, celach podjętego wysiłku, pogodzie na szlaku, a także zachwycali się walorami Babiogórskiej i orawskiej przyrody.

Na koniec spotkania Wójt Gminy wręczył uczestnikom drobne upominki promocyjne: płytę Zespołu Arva i Andrzeja Dziubka „Pro Memoria”, smycze i opracowanie książkowe Lipnica Wielka. Wspólnie wykonane zdjęcie zakończyło spotkanie z przedstawicielami samorządu.

Uczestnicy Onkorejsu na nocleg zatrzymali się w Domu Wczasowym w Murwanicy, właściciele którego – dowiedziawszy się, jaki jest cel i przesłanie wędrówki gości – udostępnili im bezpłatnie swoje pomieszczenia. We wtorek grupa wyrusza w dalszą trasę Onkorejsu.

Życzymy im powiedzenia i wielu sił!!!

Więcej o idei Onkorejsu można znaleźć pod linkiem: <http://onkorejs.pl/>

Jan Kuliga

HARMONOGRAM DYŻURÓW SPECJALISTÓW

w Punkcie Informacji Wsparcia i Pomocy dla Rodzin działającym przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Lipnicy Wielkiej (budynku Remizy OSP Centrum pok.7) w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- 1) **Psycholog** - drugi wtorek miesiąca w godz. 15.00-18.00 tel. 501 452 890
- 2) **Terapeuta uzależnień** - pierwszy i trzeci poniedziałek miesiąca w godz. 13.00-15.00 tel. 607 167 689
- 3) „**Niebieska Linia**” bezpłatny tel. 800 120 002 czynny całą dobę przez 7 dni w tygodniu.

RAZEM PRZECIW PRZEMOCY

„Przemoc psychiczna to zbrodnia doskonała. Nie zostawia siniaków i bywa trudna do rozpoznania nawet dla ofiary”...

Fragment wywiadu z Panią Marleną Ewą Kazoni - psychoterapeutką rodzinną

... „ O przemocy psychicznej mówimy, gdy sposób, w jaki zwraca się do nas drugi człowiek, sprawia, że czujemy się źle i niekomfortowo. Jego słowa nas dotykają i ranią. Są to m.in. wszelkiego rodzaju wyzwiska, szantaż, groźby, upokorzenia i manipulacja. W przypadku przemocy psychicznej często mają one charakter stały lub nawracający.

Zastanawiam się czy wśród pani pacjentów przeważają osoby, które w dzieciństwie cierpiały z powodu przemocy psychicznej czy fizycznej?

Mam bardzo wielu pacjentów, którzy doświadczyli przemocy psychicznej w dzieciństwie, a później doświadczyli tej przemocy w związku, czy w małżeństwie. Często uzależnione od przemocy osoby, dobierają się w pary, w których stosowanie przemocy zostało niejako społecznie odziedziczone. Oznacza to akceptowanie obserwowanych zachowań, bo zawsze tak było, że ktoś był i ktoś był bity, że ktoś był poniżany i poniżać. Przemoc uważana jest więc za coś normalnego. W takich sytuacjach nikt jej nie zgłasza. A nawet kiedy zrobią to sąsiedzi, trudno jest prowadzić postępowanie karne, kiedy ofiara nie czuje się ofiarą, a sprawca nie poczuwa się do odpowiedzialności. Nikt nie współpracuje z organami ścigania i z wymiarem sprawiedliwości.

Co możemy powiedzieć osobie, która jest ofiarą przemocy psychicznej?

Jeśli tkwisz w toksycznym związku, w którym partner dopuszcza się znęcania psychicznego, możesz spróbować przerwać tę relację. Każda osoba po takim dużym doświadczeniu przemocowym, wymaga skorzystania z pomocy specjalisty. Regularne spotkania u psychoterapeuty pomogą dotrzeć do przyczyn twojej uległości, nauczą cię asertywności i przekują twoją niemoc i bezradność w siłę”...

opracowała: Agnieszka Stopiak
- pracownik socjalny OPS

(źródło internet: Ofeminin 20.05.2020 r.)

ZMARŁ WENDELIN HABER – HONOROWY PREZES EUROREGIONU „TATRY”

Ze smutkiem zawiadamiamy, że 29 sierpnia zmarł w wieku 87 lat Wendelin Haber – jeden z założycieli Euroregionu „Tatry”, jego pierwszy i wieloletni Przewodniczący Rady Euroregionu „Tatry” w latach 1994-2011, Honorowy Prezes Euroregionu „Tatry”, były wójt Gminy Łapsze Niżne.

Z inicjatywy pana Wendelina Habera dnia 24.08.1994 r. zostało powołane stowarzyszenie gmin i powiatów - Związek Euroregion „Tatry” działające na pograniczu polsko-słowackim. Celem Związku jest rozwój wzajemnej współpracy podmiotów komunalnych i instytucji publicznych po obu stronach granicy w dziedzinach: gospodarki, kultury, ochrony środowiska oraz rozwoju demokracji lokalnej. Kongres Euroregionu „Tatry” nadał panu Wendelinowi Haberowi tytuł Honorowego Członka Transgranicznego Związku Euroregion „Tatry” oraz Honorowego Prezesa Euroregionu „Tatry” w podziękowaniu za inicjatywę założenia Euroregionu „Tatry” oraz wytrwałę i twórcze działanie na rzecz rozwoju polsko-słowackiej współpracy transgranicznej. Pan Wendelin Haber został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Srebrnym Medalem Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Słowackiej za zasługi w rozwijaniu współpracy transgranicznej. Przewodniczący Rady Wendelin Haber był pomysłodawcą i realizatorem wielu transgranicznych przedsięwzięć dofinansowywanych przez Unię Europejską w ramach Programu Współpracy Przygranicznej Phare, Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg IIIA Polska-Republika Słowacka 2004-2006 oraz Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska - Republika Słowacka 2007-2013.

Redakcja

ODESZŁA OD NAS ALEKSANDRA SZURMIAK-BOGUCKA

Zmarła Aleksandra Szurmiak-Bogucka, jedna z najwybitniejszych polskich etnomuzykologów, badaczka i znawczyni kultury muzycznej Karpat. Jurorka konkursów folklorystycznych, autorka wielu publikacji, niekwestionowany autorytet kilku pokoleń muzyków, folklorystów, regionalistów.

Aleksandra Szurmiak-Bogucka przeprowadziła wiele badań terenowych, badając ludowe dziedzictwo muzyczne poszczególnych grup etnograficznych, głównie Polski południowej. Specjalizowała się w tradycyjnej kulturze muzycznej polskich Karpat i Podkarpacia. Pracę zawodową rozpoczęła w 1954 roku w Instytucie Sztuki PAN w Warszawie, w Sekcji Badania Muzyki Ludowej pod kierunkiem Jadwigi i Mariana Sobieskich. Od 1953 r. była członkiem Krakowskiej Ekipy Regionalnej, w której – razem z mężem Kazimierzem Boguckim – w latach pięćdziesiątych dokonywała nagrań i zapisów tradycyjnego folkloru muzycznego (w ramach tak zwanej Akcji Zbierania Folkloru Muzycznego). Dokumentowała wtedy również folklor muzyczny polskiej Orawy. Aleksandra Szurmiak-Bogucka prowadziła badania terenowe na Orawie również w późniejszych latach. Przez wiele lat była przewodniczącym komisji artystycznej Święta Pasterskiego w Lipnicy Wielkiej. Współpracowała z naszymi zespołami regionalnymi „Orawa” im. Emila Miki i „Orawianie” im. Heródka, udzielając fachowych porad i konsultacji programowych. Ostatnio konsultowała merytorycznie płytę dokumentującą dawne orawskie melodie „Drzewie nuty”, wydaną przez Muzeum Orawski Park Etnograficzny w Zubrzyca Górnej.

www.lipnicawielka.pl

Fot. Waldemar Kompata

Aleksandra Szurmiak-Bogucka w komisji artystycznej w czasie Święta Pasterskiego w Lipnicy Wielkiej

MUZYCZNY SIERPIEŃ W GMINIE LIPNICA WIELKA

Rok 2020 z uwagi na panującą pandemię jest specyficzny. Wiele wydarzeń kulturalnych zostało odwołanych. Rozumiejąc jednak potrzebę wspólnego spędzania czasu zorganizowano cykl koncertów „Muzyczny sierpień”.

Niestety, również i tutaj plany pokrzyżowała pandemia. Odbyły się 2 z 4 zaplanowanych koncertów. W sobotę 8 sierpnia, na scenie amfiteatru wystąpił

znany ze wcześniejszych występów na Orawie zespół Ostatni w Raju, gromadząc na widowni kilkadziesiąt osób. Tydzień później scenę i to dosłownie przejął zespół 4.A.M., którego członkowie przyjechali do nas z Wielkopolski. Zabawa na scenie lipnickiego amfiteatru trwała do późnych godzin nocnych. Otwartość zespołu i wspólny śpiew z widownią pozwoliły chociaż na chwilę zapomnieć o pandemii. Niestety, pozostałe dwa koncerty z uwagi na wprowadzenie na terenie powiatu nowotarskiego czerwonej strefy nie doszły do skutku. Władze gminy zapowiadają jednak, że chcą to wydarzenie wpisać na stałe do kalendarza imprez gminnych. Mamy nadzieję, że „Muzyczny sierpień” w 2021 roku odbędzie się bez zakłóceń.

foto: orawa.tv
tekst: J. D.

PLENER RZEŹBIARSKI NA MARYSINEJ POLANIE

W dniach 17,18 i 19 lipca w Lipnicy Wielkiej na Marysinej Polanie przy wieży widokowej odbył się plener rzeźbiarski. Niezwykłe wydarzenie, w którym artyści orawscy rzeźbili Anioły Niepodległości na 100-lecie przyłączenia Orawy do niepodległej Polski. Plan był taki, iż na każdej rzeźbie ma znaleźć się motyw niepodległościowy. Swoje artystyczne talenty odkryli przed nami: Eugeniusz Lichosyt z Lipnicy Wielkiej, Marcin Lichosyt z Zubrzycy Dolnej, Magdalena Kostrzewa Smreczak, Marian Smreczak i Xenia Smreczak z Lipnicy Małej oraz Aleksander Węgrzyn z Lipnicy Wielkiej. Plenerowi towarzyszyło wiele dodatkowych atrakcji: warsztaty rzeźbiarskie, ceramiczne, farbiarstwa oraz filcowania, animacje dla dzieci, kiermasz rękodzieła, kulinaria, piknik historyczny wraz z pokazem rekonstruktorów, kwesta na rzecz zakupu stroju orawskiego dla dziewczynki z zespołu Małolipnicka Rodzina Kolpinga.

Dziękujemy. Ten plener to wielkie wydarzenie na Orawie. Samym naszym rzeźbiarzom dał on wiele satysfakcji i nowych planów. Anioły Niepodległości zostaną na Orawie ale będą rozwiezione w różne miejsca, o czym będziemy informować później, kiedy artyści dokończą swoje prace.

Organizatorzy: Gmina Lipnica Wielka, Gminne Centrum Kultury w Lipnicy Wielkiej, Stowarzyszenie Rozwoju Orawy, Stowarzyszenie Lipnica Wielka na Orawie, Stowarzyszenie Art Orawa.

Plener został dofinansowany z Narodowego Centrum Kultury z Programu Kultura-Interwencje 2020.

foto: Bronek Kowalczyk, K. Kowalczyk

ORAWSKI FESTIWAL LITERACKI

Gminna Biblioteka Publiczna w Lipnicy Wielkiej realizuje projekt Orawski Festiwal Literacki w ramach programu „Promocja czytelnictwa” – Umowa Nr 03460/20/FPK/IK. Projekt ten trwa do końca listopada. Do tego czasu zrealizowano:

- 1/ **warsztaty plastyczno - literackie. „Piękne światy Anny Przemyskiej”.** Dzieci tworzyły ilustracje do tekstów publikacji pt. „Czarownica z Babiej Góry” orawskiej poetki Anny Przemyskiej, posługując się techniką akwareli i tradycyjną techniką orawskiego „malowania na szkło”. Prace naszych, młodych artystów prezentowane są na wystawie w Domu Ludowym.
- 2/ **lekcja biblioteczna „Śladami Anny Przemyskiej”.** Dzieci i młodzież uczestniczyły w wyjazdowej lekcji bibliotecznej

podczas której poznali twórczość i działalność poetki Anny Przemyskiej. Przewodnik Lucyna Borczuch przedstawiła im krótką historię Orawki i zasłużonych dla tej miejscowości osób, szczególnie zwróciła uwagę na bohaterkę naszej lekcji bibliotecznej. Pięknie i barwnie o Annie Przemyskiej opowiadała przyjaciółka rodziny poetki Zofia Komaniecka. Mówiła o jej dzieciństwie w Orawce, o pensjonacie jej mamy Sabiny, o działalności kurierskiej i sukcesach artystycznych po II wojnie światowej. Czytała fragmenty jej tekstów, opisujące piękno Orawy. Na grobie orawskiej poetki dzieci zapaliły znicze i odmówiły krótką modlitwę.

- 3/ **warsztaty aktorskie „Poetycka Orawa”.** W ramach festiwalu odbyły się zajęcia aktorskie, które prowadził znany

i ceniony aktor Andrzej Róg, piosenkarz i reżyser, twórca spektakli znanych publiczności Krakowa i Tarnowa, artysta kabaretu Loch Camelot. W dorobku teatralnym ma liczne role w krakowskim teatrze STU. Podczas warsztatów uczestnicy pracowali nad wyraźnym i głośnym mówieniem, nad swobodą mówienia, poznali podstawowe zadania aktorskie, ćwiczyli interpretację tekstu literackiego oraz jego wyraz artystyczny w wypowiedzi scenicznej. Materiałem literackim w czasie warsztatów były teksty związane tematycznie z Orawą.

- 4/ **„Literackie wędrówki Orawą”.** Na podstawie tekstów orawskich twórców powstały krótkie filmy z serii orawskich wędrówek literackich. Do tej pory zaprezentowano fragmenty utworów Piotra Borowego, Emila Miki i Józefiny Mikowej oraz Anny Przemyskiej.

- 5/ **spotkanie autorskie.** Na ten czas zorganizowano 2 spotkania autorskie z orawskimi twórcami (online), zaprezentowano twórczość Ireny Grobarczyk.

- 6/ **„Literacka mapa Orawy”.** Trwają prace nad interaktywną mapą Orawy na której prezentowane będą ślady obecności oraz działalności artystów, miejsca, w których mieszkali, tworzyli swoje dzieła. Umieszczone zostaną na niej biografie osób związanych z literaturą.

W ramach promocji projektu Gminna Biblioteka Publiczna wydała zakładki do książek popularyzujące orawską literaturę i plakat informujący o wydarzeniu. Zostały wykonane dwa bokcrossingi, które umieszczono na Placu Piotra Borowego w Lipnicy Wielkiej oraz obok Biblioteki. Znajdą się w nich materiały promujące nasz projekt a także książki.

Bookcrossing to niekonwencjonalna forma popularyzowania książek i czytelnictwa poprzez nieodpłatne ich przekazywanie metodą „podaj dalej”. Idea krążącej książki narodziła się w Stanach Zjednoczonych w 2001 roku, jej inicjatorem był programista komputerowy Ron Hornbaker.

„Orawski Festiwal Literacki” – Program Promocja Czytelnictwa dofinansowany ze środków MKiDzN pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.

(S.K., Rob)

ODPUST ORAWSKI KLUBU BABIA GÓRA 2020

Odpust orawski to uroczystość naszego patrona orawskiego Świętego Jana Chrzciciela inaczej możemy powiedzieć imieniny naszej wspólnoty orawskie w Chicago. Zgodnie z naszą chicagowską tradycją odbył się on 27 czerwca 2020 roku w Klasztorze Ojców Salwatorianów w Merrillville Indiana. Jak co roku na odpuście spotykają się nasi rodacy, tak też było i w tym roku pomimo różnych restrykcji związanych z pandemią. Orawianie tradycyjnie przyjechali do kościoła na mszę świętą. Uroczysta msza odpustowa rozpoczęła się o godz.12-tej pod

przewodnictwem Księdza Kapelana Jozefa Zuziaka, Księdza Mikołaja Markiewiczza w intencji żywych i zmarłych członków Klubu Babia Góra oraz Miłośników Orawy. Homilie wygłosił nasz rodak Orawianin z Zubrzyicy Ks. Krzysztof Paluch. Mszę św. uświetniły śpiewem dzieci z zespołu „Orawa” pod kierownictwem Marysi i Alka Jazowskich, kapela orawska w składzie: Rodzina Mszalów, Jazowskich i Kucek oraz Chór z Kościoła Św. Józefa prowadzony przez Alka Jazowskiego. Nie zabrakło także naszych wspaniałych Trąbitów, którzy dźwiękiem rogów pasterskich zwołali

Orawian na mszę świętą. Nasza Pani Prezes Hania Palenik serdecznie podziękowała wszystkim Orawianom oraz przybyłym gościom i zaprosiła na krótki odpoczynek pod drzewami do parku wokół klasztoru.

Odpust jest okazją do spotkań wielu pokoleń orawskich, częstowania się naszymi tradycyjnymi plackami ziemniaczanymi, pieczoną kiełbaską, kiszką oraz słodkimi wypiekami. Niestety w tym roku pomimo 30 rocznicy naszego odpustu, nie mogliśmy zorganizować pikniku ze względu na obostrzenia, do których musieliśmy się dostosować. Miejmy nadzieję, że był to jedyny rok, kiedy musieliśmy zrezygnować z takiej wspaniałej i licznej orawskiej uroczystości jaką jest nasz piknik po mszy świętej. Orawianie cieszyli się spotkaniem i wspólną modlitwą w kościele.

W tym samym czasie Państwo Alex i Melania Sandrzyk obchodzili wspaniałą uroczystość, 50 -rocznicę ślubu. Wszyscy wspólnie i radośnie odśpiewali dla Nich tradycyjne sto lat a Pani Prezes w imieniu nas wszystkich złożyła im życzenia. Niektóre rodziny zostały na chwile, aby odpocząć i zaczerpnąć świeżego powietrza w parku obok klasztoru w cieniu drzew po całotygodniowej pracy.

Składamy serdeczny Bóg zapłać Ojcom Salwatorianom za udostępnienie miejsca na nasz odpust oraz Pani Prezes Hani Palenik i W-ce Prezes Marysi Jazowski (Wontorczyk) za czuwanie nad całością i godną reprezentacją nas Orawian za wielką wodą.

Elżbieta Kucek - korespondent
„GN” - Chicago
foto: Małgorzata Helegda

„SPOTKANIE PRZY KAWIE” Z WYDAWCĄ MONOGRAFII KAROLA WÓJCIAKA HERÓDKA

W dniach 19 i 20 czerwca 2020 roku miało miejsce niezwykle wydarzenie o wyjątkowej formule. W sali Domu Ludowego odbyło się „spotkanie przy kawie” z wydawcą monografii Karola Wójciaka Heródka pt. „Heródek – Novy Mit”. Z tej okazji wydawca oraz wielu autorów tekstów o Heródku mo-

gli się spotkać, pogawędzić i odebrać sobie egzemplarz monografii. W sali Domu Ludowego, aby uniknąć zgromadzeń, organizatorzy spotkania (Stowarzyszenie Rozwoju Orawy i Gminne Centrum Kultury w Lipnicy Wielkiej) wymyślili bezpieczną formułę „widełek godzinowych” gdzie na gości czekali m.in. Maja Spychaj Kubacka – redaktor naczelna monografii, Grzegorz Graff – kustosz Muzeum Etnograficznego w Krakowie, Małgorzata Liśkiewicz i inni. Wydarzenie minęło w swojskiej, „heródkowej” i swobodnej atmosferze i cieszyło się niespodziewanym zainteresowaniem. Nie było chwili aby w Domu Ludowym ktoś w tym czasie nie przebywał. Dla mieszkańców Lipnicy Wielkiej, którzy współtworzyli to dzieło była to wyjątkowa chwila, kiedy np. mogli swoim imieniem i nazwiskiem podpisywać egzemplarze. A niezwykłości spotkaniu dopełniała klimatyczna dekoracja. O książce ze strony stowarzyszeniestog.pl:

„Heródek – novy mit”

Ukazała się długo wyczekiwana monografia Karola Wójciaka Heródka z Lipnicy Wielkiej na Orawie (1892-1969), „Heródek – novy mit”. Tajemnicza i niejednoznaczna postać „lipnickiego dziada”, „rzeźbiarza prymitywisty”, „muzykanta z bożej łaski” wśród jego swojaków budzi do dzisiaj skrajne emocje. Jedno jest pewne: czy tego chcą, czy nie – Heródek stał się elementem ich dziedzictwa kulturowego, który trudno pominąć.

Zapełniona pustka

Sztuka Heródka ponad podziałami mieści się swobodnie

w obszarach sztuki ludowej, naiwnej i art brut. Piękne mity zasługują na to, by je opowiadać na nowo. Po 50 latach od śmierci artysty, zostanie przypomniany i zachowany publikacją, która podejmuje próbę zebrania dotychczasowych najważniejszych opracowań i przedstawić nowe badane wątki dotyczące życia i twórczości bogoroba spod Babiej Góry. Dla tych, którzy zechcą się dopiero do nich przybliżyć, będzie to pomocne interdyscyplinarne kompendium na temat artysty. Praca zbiorowa ma charakter wielogłosu, w którym przenikają się kultura, sztuka, etnologia, regionalistyka i etnografia wraz z notacją badań terenowych. Autorzy zaproszeni do współpracy; Anna Kozak (Muzeum tatrzańskie w Zakopanem), Jadwiga Migdał, Małgorzata Liśkiewicz (Warszawa), Małgorzata Wierzbicka Wójtowicz (Muzeum im. Władysława Orkana w Rabce-Zdroju), Grzegorz Graff (Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli w Krakowie, Stowarzyszenie STOG), Żaneta Groborz-Mazanek (Stowarzyszenie STOG), Krystian Pisowicz, Mirosław Mąka, Ewa Toboła (Fundacja Anny Dymnej Mimo Wszystko), Paulina Żądło (Stowarzyszenie Psychiatria i Sztuka im. dr Andrzeja Kowala Kraków).

Redaktor naczelną jest Maja Spychaj-Kubacka (Stowarzyszenie STOG, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze O/Kraków). Autorką koncepcji graficznej publikacji jest współpracująca już ze Stowarzyszeniem STOG Barbara Janczak Studio MORF – znana jako projektantka stron herodek.pl i STOG-u.

Opowieść

Opowieść o Karolu Wójciaku Heródku została podzielona na kilka części. Na początku znajdzie się biogram bohatera napisany w oparciu o do tej pory nie omawianą dokumentację, a także historia regionu z którego pochodzi. Do tej pory życie i twórczość artysty omawiano w oderwaniu od tego kim był w kontekście historycznym. Część Stary mit ukazuje

odkrycia Heródka dla świata (1959, 1967) poza Lipnicą Wielką i krótkiej popularności zakończonej niespodziewaną śmiercią artysty (1969). Będą to przedruki historycznych tekstów dotyczących artysty, z lat 1967-1972, publikowanych na łamach „Polskiej Sztuki Ludowej” i „Przekroju”.

Swojacy Heródka pamiętają Go z czasów odleglejszych niż minione pięćdziesiąt lat (1969-2019), ale ich przekazy zostały zebrane w XXI wieku – ten materiał w postaci wywiadów z lipniczanami w części Głosy tustela [gw. stąd]. Część Nowy mit to próba zapisu tego, co do opowieści o Heródku wniósł projekt „Nieudany krewniak” (2012) do obecnej chwili, czyli wydania monografii artysty (2019). Po tej części wywiady z pamiętajacymi Heródka, ale tym razem spoza Lipnicy Wielkiej, przyjezdnyimi – Głosy stamstond [gw. stamtąd]. Ich udział w zachowywaniu dziedzictwa Wójciaka jest kluczowy. Album to poglądowy katalog 138 wizerunków rzeźb, do których udało się dotrzeć w czasie działań wokół artysty (2012-2019).

To pierwsza tego typu komasacja dzieł Heródka

W monografii znajdzie się również część Konteksty, czyli Heródek w poezji, prozie, malarstwie, fotografii, filmie i dramacie. Widzimy artystę jako ciągle potencjalny temat – inspirację dla współczesnych.

Wydawcą publikacji jest Stowarzyszenie Rozwoju Orawy. Dotację na wydawnictwo powstające w ramach projektu „Heródek rzeźbiarz gnotków z Lipnicy Wielkiej” przyznało Ministerstwo kultury i Dziedzictwa Narodowego w programie „Kultura ludowa i tradycyjna” na lata 2018/19

*foto: Bronek Kowalczyk,
Grzegorz Rzepiszczak
i organizatorzy*

„RAZEM Z ORAWĄ. BIAŁO-CZERWONE ULE MALUJE. ORAWA Z NIEPODLEGŁĄ”

Akcja społeczna o charakterze patriotycznym nawiązująca do wydarzeń z lat 1918-1924, kiedy to kształtowały się granice odradzającej się po 123 latach zniewolenia, Polski.

Decyzją Rady Ambasadorów 28 lipca 1920 roku część górnoorawskich miejscowości została przyłączona do Rzeczypospolitej. W tym roku mija 100 lat od tego wydarzenia. Pszczelarze postanowili uczcić ten jubileusz w nietypowy sposób. W miesiącu kwietniu w pasiece Jana Świdronia w Chyżnem pojawiły się ule pomalowane w barwy narodowe, czyli w kolorze biało-czerwonym. Dzięki materiałowi filmowemu przygotowanemu przez Orawa TV, ulami zainteresowały się ogólnopolskie media i tym sposobem o nietypowej akcji dowiedziała się cała Polska.

Z czasem akcja, nad którą patronat objęło Podhalańskie Zrzeszenie Pszczelarzy z siedzibą

w Chyżnem, dołączyła do projektu „Orawa z Niepodległą 1918-1924” i przeniosła się na kolejne pasieki. Objęła wszystkie 14 orawskie miejscowości po polskiej stronie grani-

dalej na teren Małopolski, gdzie biało-czerwone ule nawiązujące do wydarzeń z lat 1918-1924 stoją w takich miejscowościach, jak: Kraków, Tyniec, Bochnia, Dobczyce, Myślenice, Niegowić, Marszowice, Brzeźnica, Biały Kościół, Zelków, Odrowąż Podhalański, Spytkowice, Krem-pachy, Ochotnica Górna, Ochotnica Dolna, Maniowy i Szlembark. Na ten moment w Małopolsce w barwy narodowe pomalowanych zostało ponad 70 uli. Każdy biało-czerwony ul został oznakowany tabliczką z symbolicznym herbem Orawy, a na ulach na Orawie znalazły się dodatkowo tabliczki z symbolicznymi herbami miejscowości, na terenie których zlokalizowane są pasieki.

ny Lipnica Wielka, gdzie do akcji przyłączyli się Ludwik Młynarczyk z Kiczor oraz Ewa Magiera i Konrad Gonciarzyk z Lipnicy Wielkiej. Kolejnym etapem było wyjście z akcją

Zakończenie akcji zaplanowano na koniec roku. W planach jest pomalowanie 100 – uli na 100 lecie. Niestety sytuacja epidemiologiczna skomplikowała trochę zamierzenia.

Jak mówi jednak Jan Swidroń, inicjator i koordynator akcji „Razem z Orawą. Biało-czerwone ule maluję. Orawa z Niepodległą” cel został osiągnięty, gdyż głównym zamierzeniem było pomalowanie uli w barwy narodowe w 14 orawskich miejscowościach po polskiej stronie Orawy. Ule te mają za zadanie przypominać pszczelarzom i osobom odwiedzającym pasieki, że 100 lat temu wcale nie było tak łatwo, i że dopiero działania orawskich patriotów, które wymagały ogromnej determinacji, i poświęcenia, doprowadziły do ukształtowania granic w obecnym kształcie. Dodatkowo akcja miała wymiar uświadamiający lokalnej społeczności, jak wyglądają;

symboliczny herb Orawy i herby poszczególnych orawskich miejscowości. Przeniesienie akcji poza teren Orawy miało na celu zainteresowanie naszym regionem, jego historią, kulturą, tradycją, ubiorem, gwarą i atrakcjami turystycznymi ludzi z terenu Małopolski.

Z akcji powstał bardzo bogaty materiał wideo i fotograficzny zrealizowany przy społecznym zaangażowaniu naszej lokalnej telewizji Orawa TV. Składamy podziękowanie Bronisławowi Kowalczykowi, Kamilowi Kusowi, Karolinie Kowalczyk, Grzegorzowi Rzepiszczakowi i Robertowi Kowalczykowi za pomoc w udokumentowaniu wydarzenia.

Janó.

„Mała Książka – Wielki Człowiek”

Na podstawie Porozumienia o współpracy z Instytutem Książki w Krakowie z dnia 27 lipca 2020 roku, Gminna Biblioteka Publiczna w Lipnicy Wielkiej przystąpiła do realizacji projektu „Mała Książka-Wielki Człowiek”, który jest skierowany do dzieci w wieku przedszkolnym i ich rodziców.

Poniżej przedstawiamy informację promującą to wydarzenie. Zachęcamy Państwa do uczestnictwa w tej wartościowej akcji, która niesie wiele korzyści dla dzieci ucząc ich obcowania z książką od najmłodszych lat. Wydawanie wyprawek czytelniczych w Bibliotece Publicznej rozpocznie się jeszcze we wrześniu tego roku. Wyrażamy nadzieję, że uczestnictwo dzieci w tej akcji czytelniczej dostarczy im wiele radości i zadowolenia.

*Serdecznie zapraszamy
St. Kucek*

Instytut Książki

Ostatnie miesiące były dla nas wszystkich bardzo trudne, znacznie ograniczyły też działalność instytucji kultury – niejeden miłośnik książek zdążył zatęsknić za odwiedzinami swojej ulubionej biblioteki, a bibliotekarz – za bezpośrednim kontaktem z czytelnikiem. Z tym większą radością pragniemy poinformować, że zakończyliśmy rekrutację bibliotek do nowej edycji projektu „Mała książka – wielki człowiek”, który skierowany jest do dzieci w wieku przedszkolnym.

W tym roku do projektu zgłosiło się 5861 bibliotek posiadających oddziały dziecięce – to o ponad 700 placówek więcej niż w roku ubiegłym i aż 75% wszystkich bibliotek publicznych w Polsce. Już jesienią Mali Czytelnicy będą mogli odebrać tam przygotowane specjalnie dla nich

Wyprawki Czytelnicze. Pełna lista zakwalifikowanych bibliotek oraz szczegóły dotyczące tegorocznej odsłony projektu znajdą się wkrótce na stronie: www.wielki-czlowiek.pl.

Do tej pory dzięki akcji Wyprawki Czytelnicze odebrało blisko 300 tys. przedszkolaków!

Opis projektu:

Od 2018 r. projekt jest realizowany przez Instytut Książki w ramach ogólnopolskiej kampanii promującej czytelnictwo „Mała Książka

– wielki człowiek” we współpracy bibliotekami publicznymi. Każde dziecko w wieku przedszkolnym, które odwiedzi bibliotekę biorąc udział w projekcie, otrzyma w prezencie Wy-

prawkę Czytelniczą, a w niej: książkę „Pierwsze czytanki dla...” dostosowaną pod względem formy i treści do potrzeb przedszkolaka oraz Kartę Małego Czytelnika.

Za każdą wizytę w bibliotece, zakończoną wypożyczeniem minimum jednej książki z księgozbioru dziecięcego, Mały Czytelnik otrzyma naklejkę, a po zebraniu dziesięciu zostanie uhonorowany imiennym dyplomem potwierdzającym jego czytelnicze zainteresowania. W Wyprawce znajdą coś dla siebie także rodzice – przygotowana dla nich broszura informacyjna przypomni o korzyściach wynikających z czytania dzieciom oraz podpowie, skąd czerpać nowe inspiracje czytelnicze. Dzięki akcji dziecko pozna ważne miejsce na czytelniczej mapie dzieciństwa (bibliotekę) i zostanie pełnoprawnym uczestnikiem życia kulturalnego. Projekt realizowany jest w ramach ogólnopolskiej kampanii promującej czytanie generacyjne „Mała książka – wielki człowiek”.

MAŁA KSIĄŻKA
WIELKI
CZŁOWIEK

Wyprawka Czytelnicza

- Książka „Pierwsze czytanki dla...” – to starannie dobrany zestaw utworów wybitnych polskich poetów i pisarzy dziecięcych, w którym przeczytamy zarówno pozycje klasyczne, jak i współczesne. W gronie autorów znajdziemy m.in. Joannę Papużyńską, Wandę Chotomską, Czesława Janczarskiego czy Hannę Januszewską. W publikacji obecni są również Liliana Bardijewska, Zofia Stanecka, Anna Onichimowska, Małgorzata Strzałkowska, Adam Bahdaj, Michał Rusinek, Agnieszka Frączek, Joanna Kulmowa, Marcin Brykczyński, Jan Twardowski i Grzegorz Kasdepke – twórcy tak różni, jak różne są perspektywy spoglądania na świat.
- Broszura dla rodziców „Książką połączeni, czyli przedszkolak idzie do biblioteki” – praktyczny poradnik o korzyściach wpływających

z codziennego czytania dziecku i odwiedzania z nim biblioteki. Dzięki broszurze rodzice dowiedzą się, dlaczego literatura pełni tak ważną rolę w zrównoważonym, zdrowym rozwoju dzieci-

ka, znajdują też wiele czytelniczych porad i inspiracji.

- Karta Małego Czytelnika – pięknie zaprojektowana karta biblioteczna do zbierania naklejek za wypożyczone książki.

Dzięki pełnemu zaangażowaniu i oddaniu bibliotekarzy projekt Instytutu Książki i przynosi widoczne efekty. To nie tylko liczba założonych nowych kart

czytelniczych (w ubiegłym roku nowi czytelnicy, którzy po raz pierwszy odwiedzili bibliotekę i zapisali się do niej, stanowili aż 58% wszystkich dzieci biorących udział w akcji), ale również duży i pozytywny odzew rodziców i przedszkolaków, dla których książki i biblioteki stały się najlepszymi przyjaciółmi.

Efekty naszych wspólnych działań skierowanych w ostatnich latach do dzieci i ich opiekunów widać także w najnowszych badaniach GUS poświęconych bibliotekom publicznym. W 2017 roku dzieci do 12 roku życia stanowiły 18,06% wszystkich czytelników, w 2018 – 19,01%, a w 2019 – 20,04%.

Mamy wielką nadzieję, że w tym roku jeszcze więcej przedszkolaków oraz ich rodziców zapała miłością do książek i czytania. Już dziś serdecznie zapraszamy do wzięcia udziału jesienią w naszym projekcie.

ANNA PRZEMYSKA – ORAWSKA POETKA

*Nie wiem kim jestem. Kroplą w oceanie
albo z gościńców zdjętym pyłem ziemi?
A może żywą krwią w otwartej ranie
A może tylko echem spadzistych strumieni?
Lecz wiem: Kimkolwiek będąc a chodząc
po szczytach, że tylko tkwię stopami
w ziemi a głową w błękitach*
(Anna Przemyska)

Anna Przemyska -dziennikarka, poetka, autorka utworów dla dzieci i młodzieży. Ukończyła Studium Dziennikarskie na Akademii Nauk Politycznych w Warszawie oraz Szkołę Główną Służby Zagranicznej. Debiutowała jako poetka na łamach prasy konspiracyjnej pod pseudonimem Wacek, publikując w podziemnym piśmie „Polska” cykl wierszy „Ojczyzna”. Pracę literacką dla dzieci podjęła w 1954 roku, współpracując z czasopismem „Świerszczyk”. Wtedy stała się głównie autorką piszącą dla dzieci i młodzieży. Ceniona i nagradzana. Jej dorobek literacki to ponad 20 książek. Napisała wierszem w roku 1985 przepiękną baśń o dawnej Orawie „Czarownica z Babiej Góry” na pamiątkę

400-lecia powstania jej ukochanej Orawki. Na uwagę zasługuje również miniaturowa książka dla najmłodszych „Len”. Dużą popularnością cieszyły się także jej utwory jak „Dookoła chmurek”, „Zagrajmy w zielone”, „Foka z Gorącego Wybrzeża”. Autorka wielu słuchowisk radiowych dla dzieci.

W czasie II wojny światowej była kurierką Armii Krajowej z Warszawy do Budapesztu na słynnej trasie o kryptonimie „Szkoła”. Za jej ofiarą i pełną poświęcenia działalność konspiracyjną 10

września 1944 roku została odznaczona przez Powstańczy Rząd Warszawski Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami. Hanna Przemyska zmarła 28 sierpnia 1995 w Warszawie. Pogrzeb odbył się 3 września w Orawce. Pożegnano ją tak jak sobie tego życzyła, skromnie, po cichu, bez rozgłosu. Jak napisała Emilia Joniak: „Pokochała Orawę i dla niej jakby trochę żyła, po swojemu cicho i spokojnie. (...) Spoczęła na orawczanskim cmentarzu, pozostając na swojej ukochanej ziemi na zawsze. W pamięci Orawiaków będzie na zawsze nam niezwykle bliska, serdeczna i życzliwa – po prostu nasza”.

(Rob)

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

„Orawski Festiwal Literacki” – Program Promocja Czytelnictwa dofinansowany ze środków MkiDzN pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

EUGENIUSZ KARKOSZKA Z NAGRODĄ NA TYGODNIU KULTURY BESKIDZKIEJ

Miło nam podzielić się z Państwem wspaniałą informacją. Instruktor Zespołu „Orawianie” im. Heródka, Eugeniusz Karkoszka został laureatem I miejsca w kat. Soliści Instrumentaliści na 51 Festiwalu Folkloru Górali Polskich w Żywcu 2020 r. (w tym roku w wersji on-line) Gratulujemy!

źródło: www.lipnicawielka.pl

54. SABAŁOWE BAJANIA Z UDZIAŁEM PRZEDSTAWICIELI NASZEJ GMINY

Od 13 do 16 sierpnia 2020 roku w Bukowinie Tatrzańskiej odbyły się 54. Sabałowe Bajania. Nasza orawska obecność tam odcisnęła się mocno w nagrodach festiwalu, ale również w samej inauguracji gdzie udział wzięła reprezentacja Orawy w postaci Muzyki Orawskiej.

Mimo pandemii udało się przeprowadzić Ogólnopolski Konkurs Gawędziarzy, Instrumentalistów, Śpiewaków, Drużbów i Starostów Weselnych. Wzięło w nim udział ponad 150 uczestników z 10 województw.

Wśród nagrodzonych z naszej gminy znaleźli się:

KONKURS GAWĘDZIARZY

Kategoria dorosłych

I miejsce Patryk Rudnicki z Lipnicy

Wielkiej, wraz z dodatkową nagrodą specjalną imienia Franciszka Hodorowicza-Sewcowego, w postaci dyplomu za interpretację oraz wyjątkowe walory poznawcze i edukacyjne zaprezentowanej gawędy

III miejsce Dominika Żywczak z Lipnicy Wielkiej

Kategoria młodzieżowa

II miejsce Gabriela Pakos z Kiczor

KONKURS INSTRUMENTALISTÓW

Kategoria dorosłych

I miejsce Eugeniusz Karkoszka z Lipnicy Wielkiej (skrzypce), wraz z dodatkową nagrodą specjalną imienia Aleksandry Szurmiak-Boguckiej dla szczególnie zasłużonego instrumentalisty w kategorii dorosłych kultywującego

tradycyjną muzykę swojego regionu

KONKURS ŚPIEWU GRUPOWEGO

Kategoria dorosłych

III miejsce żeńska grupa śpiewacza „Orawianie” imienia Heródka z Lipnicy Wielkiej

Kategoria dziecięca

I miejsce mieszana grupa śpiewacza „Orawianie” imienia Heródka z Lipnicy Wielkiej

Jak wspomniano wyżej wśród laureatów pierwszych miejsc jury wyłoniło wykonawców, którzy otrzymali nagrody specjalne. Patryk Rudnicki z Lipnicy Wielkiej otrzymał nagrodę specjalną imienia Franciszka Hodorowicza-Sewcowego. Z inicjatywy dyrektora Bukowińskiego Centrum Kultury „Dom Ludowy” Bartłomieja Koszarka ustanowiono i po raz pierwszy przyznano nagrodę imienia Aleksandry Szurmiak-Boguckiej, zmarłej 17 lipca 2020 roku wybitnej etnomuzykolog i zasłużonej badaczki muzyki Karpat, wieloletniej Jurorki Sabałowych Bajan i innych bukowińskich konkursów, dla „Szczególnie zasłużonego instrumentalisty w kategorii dorosłych, kultywującego tradycyjną muzykę swojego regionu”. Jako pierwszy otrzymał ją Eugeniusz Karkoszka z Lipnicy Wielkiej.

K. Kowalczyk

PROTOKÓŁ OCENY PRAC W KONKURSIE POD NAZWĄ „ORAWA ZA 100 LAT”

Protokół ze spotkania Komisji Konkursowej w dniu 1 czerwca 2020 roku w sprawie oceny prac w konkursie pod nazwą „Orawa za 100 lat”.

Komisja Konkursowa w składzie:

Magdalena Medwecka

Karolina Kowalczyk

Stanisława Kucek

Robert Kowalczyk

Monika Zelek

Mateusz Lichosyt

Jan Kuliga – protokolant

Członkowie Komisji Konkursowej uzgodnili:

Na protokolanta prac Komisji wybrano p. Jana Kuligę – Sekretarza Gminy Lipnica Wielka;

Ocena prac plastycznych odbywała się w trzech kategoriach wiekowych: klasy 0-IV, klasy V-VIII, kategoria osób dorosłych, praca wspólna. W obrębie danej kategorii oceniano wszystkie prace wspólnie, niezależnie od techniki wykonania pracy;

Przy ocenie prac poszczególni członkowie Komisji nie mieli dostępu do danych osobowych autorów prac (prace są

opisane cyframi arabskimi). Dopiero po ustaleniu nagrodzonych udostępniono dane dla potrzeb przygotowania protokołu;

Przy ocenie prac literackich ustalono kategorie wiekowe zgodnie z regulaminem konkursu.

PRACE PLASTYCZNE:

Nagrody i wyróżnienia w konkursie (imię i nazwisko/nr pracy):

Kategoria 0-IV – nagrody:

Faustyna Węgrzyn – I miejsce (praca numer 22)

Kamil Grzybek – I miejsce (praca numer 40)

Zofia i Michałina Kuliga – II miejsce (praca numer 3)

Julia Pawlak – II miejsce (praca numer 19)

Antonina Kidoń – Lipnica Wielka – III miejsce (praca numer 8)

Krzysztof Surowczyk – Lipnica Wielka – III miejsce (praca numer 23)

Kategoria 0-IV – wyróżnienia:

Daniel Pilarczyk – (praca numer 25)

Zuzanna Antańczyk – (praca numer 29)

Kamil Ziemia – (praca numer 6)

Oliwia Praszek – (praca numer 2)

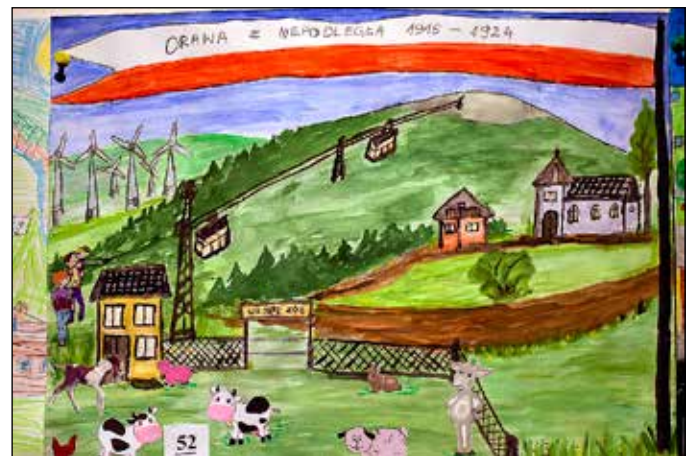
Aleksandra Mikłusiak – (praca numer 9)

Kacper Fitak – (praca numer 10)

Karolina Klozyk – (praca numer 16)

Aleksandra Kuliga – (praca numer 42)

Radosław Brenkus (3 PRACE) – (praca numer 28)

Kategoria V-VIII – nagrody (imię i nazwisko/nr pracy):

Joanna Bandyk – I miejsce (praca numer 52)

Marta Brenkus (2 PRACE) – II miejsce (praca numer 69)

Kewin Monsfeld – II miejsce (praca numer 57)

Krystian Pilarczyk – III miejsce (praca numer 73)

Kinga Brenkus (2 PRACE) – III miejsce (praca numer 62)

Kategoria V-VIII – wyróżnienia

Jan Kramarz – (praca numer 72)

Zuzanna Brenkus – (praca numer 63)

Ewelina Żegleń – (praca numer 79)

Wyróżnienie specjalne Komisji:

Aleksander Węgrzyn – (praca numer 86)

PRACE LITERACKIE:

Kategoria 0 – IV nagrody (imię i nazwisko/nr pracy):

Julia Jazowska – I miejsce (praca numer 88)

Aleksandra Kuliga - II miejsce (praca numer 87)
Maksymilian Klima - III miejsce (praca numer 89)

Kategoria V – VIII nagrody (imię i nazwisko/nr pracy):

Maciej Wziątek - I miejsce (praca numer 92)
Nadia Wontorczyk - II miejsce (praca numer 94)
Kinga Magiera - III miejsce (praca numer 96)

Wyróżnienia (imię i nazwisko/nr pracy):

Amelia Michalak, Martyna Lichosyt - (praca numer 90)
Barbara Huzior - (praca numer 91)
Gabriela Kidoń - (praca numer 93)
Estera Mikłusiak - (praca numer 95)

KATEGORIA WIEKOWA: MŁODZIEŻ LICEUM, ORAZ DOROŚLI

Kamila Spyrka - I miejsce (praca numer 97)
Dominika Żywczak - II miejsce (praca numer 98)

Wnioski Komisji:

Wątpliwość Komisji wzbudziła samodzielność części prac. W danych kategoriach wiekowych pojawiły się bowiem prace, które nie są charakterystyczne dla możliwości technicznych dziecka w danym przedziale wiekowym;

Do kapsuły czasu zostaną przekazane prace plastyczne nr **22, 40, 52**.

Do kapsuły czasu zostaną przekazane prace literackie nr **88, 92, 97** (po ich przeniesieniu przez autorów na odpowiedni papier).

Dla laureatów konkursu uroczyste wręczenie nagród odbędzie się na gminnych dożynkach planowanych na wrzesień.

Na tym protokół zakończono:

Protokołował: Jan Kuliga

foto: Broniek Kowalczyk

ZAPRASZAMY DO OGLĄDNIĘCIA WYSTAWY „ŚLADAMI ORAWSKICH OJCÓW NIEPODLEGŁOŚCI”

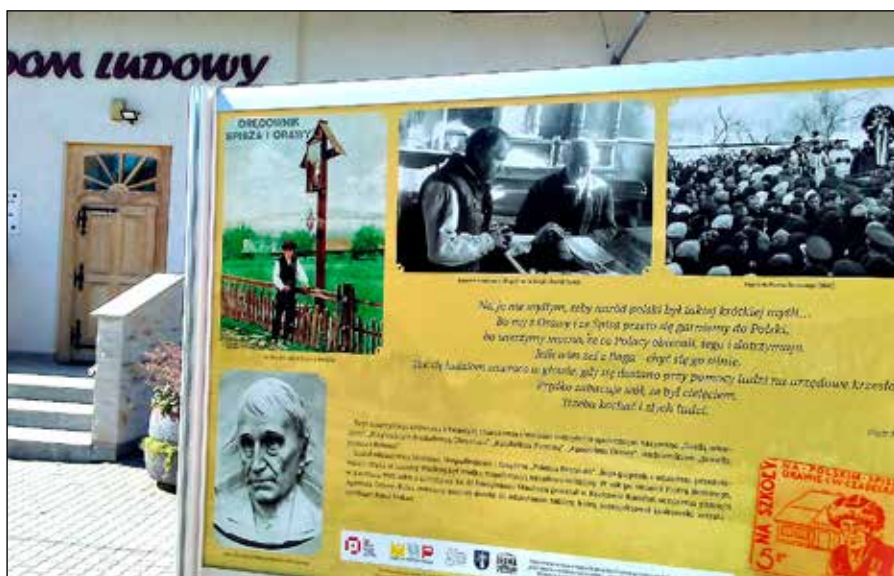
Serdecznie zapraszamy do oglądnięcia wystawy „Śladami Orawskich Ojców Niepodległości”, która jest wynikiem warsztatów historycznych dotyczących 100. rocznicy przyłączenia części Orawy do Niepodległej Polski w ramach projektu Gminnego Centrum Kultury w Lipnicy Wielkiej „Pod rękę z orawskimi bohaterami - projekt edukacyjny” dofinansowanego ze środków Muzeum Historii Polski w ramach programu Patriotyzm Jutra.

Wystawa znajduje się przed budynkiem Domu Ludowego w Centrum Lipnicy Wielkiej i jest cennym źródłem wiedzy o historii regionu.

Koordinacja wystawy: Robert Kowalczyk i Karolina Kowalczyk; Współpraca: Gmina Lipnica Wielka na Orawie, Gminna Biblioteka Publiczna w Lipnicy Wielkiej, Stowarzyszenie Lipnica Wielka na Orawie, Stowarzyszenie Rozwoju Orawy. Opracowanie graficzne: Arkadiusz Morawski Drukarnia MK.

Warto też w tym miejscu wspomnieć o drugiej wystawie plenerowej z okazji 100. Rocznicy przyłączenia części Orawy do Niepodległej Polski, która znajduje się na Placu Piotra Borowego w Lipnicy Wielkiej (Centrum – za Kościołem) i jest poświęcona również ważnym osobom i wydarzeniom tego okresu. Warto pamiętać o bohaterach naszego pięknego regionu, jakim jest Orawa.

*foto: Łukasz Wiater
K.K.*

WARSZTATY W RAMACH ETNOPOLSKI

Gminne Centrum Kultury w Lipnicy Wielkiej zostało beneficjentem programu **EtnoPolska 2020** na zadanie pn. „**Orawa tradycją silna**”.

Projekt polega na organizacji szeregu warsztatów opartych na twórczości ludowej regionu oraz warsztatów teatralnych. Projekt ma na celu wzrost kapitału kulturowego, aktywizację i integrację społeczną, skierowany jest do szerokiego grona odbiorców.

Przez cały okres wakacyjny we współpracy ze Stowarzyszeniem Rozwoju Orawy zorganizowano w ramach projektu szereg warsztatów dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, w tym seniorów. W ramach Wakacyjnych Warsztatów Rękodzieła odbyły się warsztaty farbiarstwa, ceramiki, malowania na tkaninie oraz rzeźbiarskie. Odbyły się również warsztaty krawieckie (haftu, szycia i zdobienia) oraz warsztaty teatralne z Panem Andrzejem Rogiem. Zajęcia cieszyły się wielkim zainteresowaniem a uczestnicy nabyli wielu cennych umiejętności.

Projekt został dofinansowany ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu „EtnoPolska2020”.

*Foto: Ewa Magiera
K. K.*

DOFINANSOWANIE ZADAŃ Z ZAKRESU TURYSTYKI W RAMACH PROGRAMU MAŁOPOLSKA GOŚCINNA - II EDYCJA

Niezwykle miło nam poinformować, iż Stowarzyszenie Lipnica Wielka na Orawie otrzymało dofinansowanie na realizację projektu „Po lipnickich drogach, drózkach i bezdrożach” w ramach Otwartego Konkursu ofert na realizację zadań publicznych Województwa Małopolskiego w dziedzinie turystyki w 2020 roku pn. „Małopolska Gościnna - II edycja”. W ramach projektu m.in. powstanie mała architektura w postaci ławek i stolików w miejscach turystycznych oraz zostaną odnowione oznakowania na szlakach.

Projekt realizowany jest przy wsparciu finansowym Województwa Małopolskiego. Kwota dofinansowania: 45 000 zł

Śledźcie nasze działania! My już pierwsze kroki robimy; wspólnie działamy by turystycznie rozwijać naszą Orawę - poprawiamy drogi dojazdowe do atrakcji turystycznych i ustawiamy małą architekturę.

K.K.

PIKNIK PATRIOTYCZNY „CZY ORAWA PAMIĘTA? 100.ROCZNICA WŁĄCZENIA CZĘŚCI ORAWY DO NIEPODLEGŁEJ POLSKI”

Minister Obrony Narodowej ogłosił wyniki Otwartego Konkursu Ofert na realizację zadań publicznych w formie wsparcia w zakresie Podtrzymanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej pn. Polska Pamięta.

Miło nam poinformować, iż dofinansowanie otrzymał projekt Stowarzyszenia Lipnica Wielka na Orawie pn. Czy Orawa Pamięta? 100. rocznica włączenia części Orawy do niepodległej Polski.

W ramach tego projektu w dniu 19 lipca 2020 roku na Marysinej Polanie w Lipnicy Wielkiej zorganizowano Piknik Patriotyczny. Widzowie mogli oglądać walki grupy rekonstruktorów, poznać dawną broń, ale również usłyszeć o historii naszego regionu. Pokaz został bardzo ciepło przyjęty, a 100. rocznica włączenia części Orawy do Niepodległej Polski, pomimo trudności w związku z pandemią, godnie uczczona.

Zadanie publiczne jest współfinansowane ze środków Ministerstwa Obrony Narodowej.

www.lipnicawielka.pl

ORAWSKI ALFABET – FILM PROMOCYJNY RÓWNAĆ SZANSE

Gminne Centrum Kultury w Lipnicy Wielkiej realizuje projekt „Orawskie okno - orawska encyklopedia internetowa” w Regionalnym Konkursie Grantowym Programu Równać Szanse 2019 z Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Celem projektu jest zapoznanie młodzieży z historią i kulturą regionu. Młodzież na nowo odkryje najbliższą okolicę, popatrzy na nią z innej perspektywy. Nasz projekt to działania stymulujące kreatywność i aktywizujące twórczo uczestników. W ramach projektu młodzież w ostatnim czasie przygotowała bardzo ciekawy film promujący działania pt. Orawski Alfabet. Zachęcamy Państwa do zapoznania się z tym krótkim filmem promocyjnym: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1010129706086411&id=585323271900392

Rob

ROZSTRZYGNIĘCIE KONKURSU „DRUGIE ŻYCIE ŚMIECI”

Serdecznie dziękujemy wszystkim uczestnikom za udział w Konkursie „Drugie życie śmieci”. Bardzo cieszymy się, że mieszkańcy wykazali tak wielką pomysłowość, zaangażowanie a przede wszystkim troskę o nasze wspólne środowisko.

Konkurs decyzją Prezesa Kazimierza Koprowskiego został objęty patronatem przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Rozdanie nagród dla zwycięzców, wyróżnionych oraz pozostałych uczestników odbędzie się podczas tegorocznych Dożynek. Szczegóły wydarzenia, pojawią się na stronie internetowej w późniejszym czasie.

Protokół

ze spotkania Komisji Konkursowej w dniu 19 czerwca 2020 roku w sprawie oceny prac w konkursie pod nazwą „Drugie życie śmieci”.

Komisja Konkursowa w składzie:

Jakub Dyrz

Karolina Kowalczyk

Grzegorz Kocur

Mateusz Lichosyt

Joanna Młynarczyk-Paniak

Magdalena Sobocińska-protokolant

Członkowie Komisji Konkursowej uzgodnili:

Na protokolanta prac Komisji wybrano p. Magdalenę Sobocińską.

Ocena prac plastycznych odbywała się w czterech kategoriach wiekowych: Przedszkole-zerówka, klasy I-III, klasy IV-VIII oraz kategoria osób dorosłych.

Przy ocenie prac poszczególni członkowie Komisji nie mieli dostępu do danych osobowych autorów prac (prace są opisane cyframi arabskimi). Dopiero po ustaleniu nagrodzonych udostępniono dane dla potrzeb przygotowania protokołu.

Nagrody i wyróżnienia w konkursie (imię i nazwisko/nr pracy):

Kategoria przedszkole – zerówka: nagrody (imię i nazwisko/nr pracy)

I miejsce Kacper Plaszczyk (praca numer 8)

II miejsce Lena Lichosyt (praca numer 3)

III miejsce Aleksandra Mikłusiak (praca numer 2)

Kategoria przedszkole - zerówka- wyróżnienia:

Wiktoria Stachulak (praca numer 8)

Maja Biszczak (praca numer 13)

Praca grupowa: Aleksandra Mikłusiak, Zofia Kuliga, Kosma Michalak, Nikodem Pawlak, Oskar Plaszczyk (praca numer 12)

Kategoria I - III – nagrody (imię i nazwisko/nr pracy):

I miejsce Łukasz Karnafel (praca numer 3)

II miejsce Zuzanna Lichosyt (praca numer 1)

III miejsce Zuzanna Domin (praca numer 11)

Kategoria I - III – wyróżnienia:

Oliwier Kobroń

Fabian Zahora

Kategoria IV-VIII nagrody (imię i nazwisko/nr pracy)

I miejsce Dunaj Karolina (praca numer 1)

II miejsce Kevin Mansfeld (praca numer 9)

III miejsce Aleksandra Janowiak (praca numer 3)

Kategoria IV-VIII - wyróżnienia:

Alan Florczak

Karolina Kuliga

Kategoria dorośli– nagrody (imię i nazwisko/nr pracy):

I miejsce Anna Pażucha (praca numer 2)

II miejsce Katarzyna Ponicka (praca numer 1)

III miejsce Sonia Ponicka (praca numer 4)

Kategoria dorośli - wyróżnienia:

Marcelina Klima

fot: Bronek Kowalczyk, Magdalena Sobocińska

SAKRAMENTY ŚWIĘTE W PARAFII PW. ŚW. ŁUKASZA EWANGELISTY W LIPNICY WIELKIEJ PIERWSZA KOMUNIA ŚWIĘTA

05 lipca 2020 roku, w pierwszą niedzielę miesiąca, odbyła się Pierwsza Komunia Święta w parafii św. Łukasza Ewangelisty w Lipnicy Wielkiej. Termin majowy został przeniesiony na wakacje z powodu epidemii koronawirusa. W kościele musiały zostać zachowane wymogi sanitarne m.in. odległość pomiędzy dziećmi. Uroczystej Mszy Świętej przewodniczył Ksiądz Proboszcz Jerzy Bargiel, natomiast Słowo Boże wygłosił Ksiądz Damian Obrat. Po błogosławieństwie rodziców przed plebanią, dzieci w uroczystej procesji zostały wprowadzone do kościoła, gdzie przyjęły po raz pierwszy do swojego serca Pana Jezusa, ukrytego w Najświętszym Sakramencie. Postawa oraz zachowanie dzieci w kościele były godne naśladowania, które wynikało z ich dojrzałej duchowości, głębokiego przeżywania i skupienia na Mszy św. Do Pierwszej Komunii Świętej przystąpiło z czterech Szkół Podstawowych w Lipnicy Wielkiej i Kiczor pięćdziesiąt dzieci i dwójka dzieci z zagranicy, ale pochodzący z naszej parafii. Dzieci komunijne przygotowali: Ks. Proboszcz Jerzy Bargiel – Skoczki; Ks. Damian Obrat – Kiczory; s. Miriam – Centrum i Pani Melania Węgrzyn – Przywarówka. Kapłani wyrażają ogromną wdzięczność dzieciom pierwszokomunijnym oraz rodzicom za przygotowanie kościoła oraz dar ołtarza w postaci Orawskiego Ornatu, który będzie służył do Wielkich Uroczystości Regionalnych w naszej wspólnocie parafialnej.

*ks. Damian Obrat
foto: Marcin Pieróg*

*Zdjęcia udostępniono za zgodą rodziców
dzieci przystępujących do I Komunii Św.*

BIERMOWANIE

20 czerwca 2020 roku w sobotę o godz. 11:00 w parafii św. Łukasza Ewangelisty w Lipnicy Wielkiej, przystąpiło do sakramentu bierzmowania sześćdziesiąt osób z klas VIII Szkoły Podstawowej. Uroczystej Mszy Świętej przewodniczył i sakramentu bierzmowania udzielił Ksiądz Biskup Janusz Mastalski. Podczas homilii tłumaczył on zgromadzonej młodzieży o roli sakramentu bierzmowania w umacnianiu waleczności i odwagi w wyznawaniu wiary. Pomimo trudności w przygotowaniu spowodowanych epidemią, młodzież była odpowiednio przygotowana, skupiona i odpowiedzialnie podeszła do sakramentu dojrzałości chrześcijańskiej. Grupę bierzmowanych przygotowywał Ksiądz Michał Kwiecień, wikariusz parafii św. Łukasza, natomiast pomagali mu Ksiądz Proboszcz Jerzy Bargiel oraz Ks. Damian Obrat. Parafia wyraża wdzięczność rodzicom za dekoracje kościoła, terenu wokół oraz dar ołtarza.

*ks. Damian Obrat
foto: Andrzej Habina*

I KOMUNIA ŚW. W PARAFII ŚW. JADWIGI KRÓLOWEJ W LIPNICY WIELKIEJ-MUROWANICY

21 czerwca 2020 roku dzieci kl. III przyjęły I komunię świętą. Do I komunii św. przystąpiło 16 dzieci ze Szkoły Podstawowej im. św. Jadwigi Królowej w Lipnicy Wielkiej Murowanicy.

*Ks. Andrzej Pawlak, proboszcz,
foto Andrzej Habina*

JESIENNA ZBIÓRKA ŻYWNOŚCI DLA DZIECI Z DOMU DZIECKA W PAWLIKOWICACH K/KRAKOWA

W parafii św. Jadwigi w Lipnicy Wielkiej Murowanicy we wrześniu przeprowadzamy zbiórkę żywności dla podopiecznych z Domu Dziecka w podkrakowskich Pawlikowicach prowadzonego przez księży ze zgromadzenia Księży Michalitów.

Z wychowankami Domu Dziecka i opiekunami Księżmi Michalitami spotkaliśmy się wspólnie pielgrzymując do Rzymu na kanonizację św. Jana Pawła II w roku 2014. Od tamtego spotkania organizujemy w naszej parafii zbiórki żywności. W czasie tegorocznej jesiennej zbiórki mieszkańcy Murowanicy zbierają ziemniaki, korbacze, oscypki, jajka, sery, dynie, buraki. Dziękuję wszystkim, którzy włączają się w akcje niesienia pomocy potrzebującym wychowankom Domu Dziecka w Pawlikowicach.

Ks. Andrzej Pawlak, proboszcz

NAJWYŻSZA ZDAWALNOŚĆ EGZAMINU MATURALNEGO W POWIECIE

Ponownie potwierdziło się, że nasze lipnickie Liceum osiąga bardzo dobre wyniki maturalne. W tym roku, mimo konieczności prowadzenia w ostatnim okresie nauki nauczania zdalnego, nasi absolwenci osiągnęli zdawalność na poziomie 95,65 % co jest najwyższym wynikiem w powiecie, a ten wynik może dojść do 100% po jednym tylko egzaminie poprawkowym.

Dla porównania średnia krajowa dla liceów ogólnokształcących to 81,1 % a wojewódzka to 84% przy średnim ogólnym wyniku krajowym 74%. Wyniki z poszczególnych przedmiotów lipnickiego Liceum Ogólnokształcącego są znaczące i plasujące nas w ścisłej czołówce liceów zarówno na szczeblu powiatu, województwa jak i ogólnopolskim. Jeśli weźmiemy pod uwagę tegoroczny wynik z języka polskiego i matematyki na poziomie podstawowej to plasujemy się w powiecie odpowiednio na 2 i 3 miejscu i są to osiągnięcia znacząco wyższe od średnich powiatowych, wojewódzkich i krajowych. Również na poziomie rozszerzonym z chemii i języka polskiego mamy wynik dający odpowiednio 2 i 3 miejsce w powiecie i są wyższe od średnich powiatowych. Również z pozostałych egzaminów nie schodzimy poniżej 5 miejsca w powiecie.

*Wojciech Janiszewski
Dyrektor Zespołu Szkół w Lipnicy Wielkiej*

ORAWA ZA 100 LAT

Jest rok 2120. Lipnica Wielka stała się miastem. W centrum powstał Ratusz, w nim mieści się siedziba starostwa. Pojawiało się wiele nowych mieszkań

i bloków. W zeszłym roku ukończono budowę i oficjalnie otwarto Muzeum Józefiny i Emila Mików, które w ostatnim czasie zdobywa dużą popularność.

Coraz więcej turystów przyjeżdża do naszego miasta, aby zwiedzić i pooglądać niezwykle rekwizyty związane z tymi wielkimi postaciami.

W tym roku mija 30 lat od kanonizacji Józefiny Mikowej, do której przyczynił Abp Grzegorz Ryś. Trwają również przygotowania na ogłoszenie błogosławionym Emila Mikę. Wchodząc do Muzeum wita nas napis: „Gdybyście mieli w Polsce dziesięć takich kobiet, nas by tu nie było” – to słowa niemieckiego oficera wydającego ciało Józefiny jej bratu. W środku oglądamy fotografie, odręczne zapiski Mików, wyświetlany jest również film opowiadający o życiu tych niezwykłych ludzi.

Muzeum przynosi naszemu miastu coraz większe zyski z odwiedzin turystów, którzy mogą się posilić w obok położonej restauracji.

By ocalić od zapomnienia, wołam...

„Orawo moja nie zmieniaj się nigdy,

Co by i za sto latów,

Być dali łożspiywano, łożtońcono, łożmodlono,

Co by dali gazda jeździł po tobie wozym,

Co byś dali pochła zbozym,

Co by dali gwara po polak hucała,

a w piecu gałąź trzescała,

co by w stajni dali becało,

a w lasak sumiało.

Gdzieś ty się Orawo podziola?

Wolałabyk, żebyś się nigdy nie zmieniała...”

Julia Jazowska

Powyższy tekst to praca uczennicy klasy III Szkoły Podstawowej nr 2 im. Józefiny i Emila Mików w Lipnicy Wielkiej - Julii Jazowskiej. Została ona przygotowana na Gminny Konkurs Literacko-Plastyczny pn. „ORAWA ZA 100 LAT”, organizowany przez Wójta Gminy Lipnica Wielka. Konkurs został ogłoszony z okazji 100-nej rocznicy **włączenia części Orawy do niepodległej Polski**. Na terenach Orawy droga do Niepodległości była znacznie dłuższa i trudniejsza niż w innych regionach Polski. Konkurs zorganizowano więc celem godnego oddania czci Orawskim Ojcom Niepodległości, do

których bez wątplenia należą Patronowie Szkoły Podstawowej nr 2 w Lipnicy Wielkiej - Józefina i Emil Mikowie.

Jak zapewnia organizator, praca uczennicy naszej szkoły, jako jedna z kilku, zostanie umieszczona w Kapsule Muru Pamięci Orawskich Ojców Niepodległości.

Byłoby pięknie, gdyby ziściły się słowa zawarte w treści pracy, dotyczące Patronki naszej szkoły – Józefiny Mikowej. Wierzymy, że starania Abp Rysia będą uwiecznione wspaniałym procesem beatyfikacyjnym tej Wielkiej Orawianki.

Gratulujemy Julii zdobycia I miejsca w konkursie i dziękujemy za rozstawianie postaci naszych Patronów!!!

Oprócz Julii, w czasie pandemii, udział w konkursie ze Szkoły Podstawowej nr 2 im. J. i E. Mików wzięli:

Antonina Kidoń (kl.2) – III miejsce (praca plastyczna)

Kamil Ziemia (kl.2), Aleksandra Kuliga (kl.2), Oliwia Praszek (kl.3) - wyróżnienia (prace plastyczne)

Aleksandra Kuliga (kl.2) - II miejsce (praca literacka)

Nadia Wontorczyk (kl.7) - II miejsce (praca literacka)

Kinga Magiera (kl.7) – III miejsce (praca literacka)

Gabriela Kidoń (kl.6), Estera Mikłusiak (kl.7) – wyróżnienia (prace literackie).

*Dziękujemy uczniom za udział w konkursie!!!
(B. Omylak)*

DZIECI RODZĄ SIĘ ZE SKRZYDŁAMI, A NAUCZYCIELE POMAGAJĄ IM JE ROZWINĄĆ

Janusz Korczak

03 marca 2020 r. w Szkole Podstawowej nr 11 im. Żołnierzy Armii Krajowej w Nowym Targu odbył się etap wojewódzki Małopolskiego Konkursu Języka Niemieckiego dla uczniów szkół podstawowych w roku szkolnym 2019/2020. Konkurs obejmował swoim zasięgiem całą Małopolskę.

Z przyjemnością informujemy, że uczennica klasy VIII Szkoły Podstawowej nr 2 im. Józefiny i Emila Mików w Lipnicy Wielkiej **Viktoria Warzeszak** sięgnęła po najwyższe laury i uzyskała **tytuł laureata Małopolskiego Konkursu Języka Niemieckiego**.

Konkurs organizowany jest przez Kuratorium Oświaty w Krakowie i składa się z trzech etapów: szkolnego, rejonowego i wojewódzkiego. Najważniejszym celem tego konkursu jest wyłanianie talentów językowych oraz rozbudzanie ciekawości poznawczej i twórczego działania 30 uczniów. Do finału dotarło w tym roku szkolnym 48 uczniów, w tym ze szkół i klas dwujęzycznych z językiem niemieckim wykładowym.

Konkurs ten wymagał od Viktorii ogromnego nakładu pracy, wytrwałości, systematyczności i samozaparca. Przez dwa lata skutecznie dążyła do obranego i wytyczonego celu, ćwicząc struktury gramatyczne oraz poszerzając wiedzę na temat krajów niemieckiego obszaru językowego. Jej pracowitość i talent językowy zaowocowały niebywałym sukcesem i prawdziwą wewnętrzną satysfakcją.

Dzięki swoim osiągnięciom uczennica kl. VIII została zwolniona z Egzaminu Ósmoklasisty z Języka Obcego z oceną celującą.

Ze względu na epidemię koronawirusa COVID-19 w Polsce uroczystość zakończenia

konkursów przedmiotowych organizowanych przez Małopolskiego Kuratora Oświaty, połączona z wręczeniem zaświadczeń i nagród dla laureatów, została odwołana.

Uczennica kl. VIII otrzymała gratulację, zaświadczenie laureata oraz nagrody książkowe podczas uroczystego zakończenia roku szkolnego 2019/2020 w Szkole Podstawowej nr 2 im. Józefiny i Emila Mików w Lipnicy Wielkiej.

Na wyróżnienie zasługują również uczennice Szkoły Podstawowej nr 3 im. Św. Stanisława Kostki: Anna Kulawiak (kl. VII) i Joanna Kulawiak (kl. VI) oraz uczennica kl. IV Szkoły Podstawowej nr 4 im. dra Emila Kowalczyka – Nikola Kobroń, które brały udział w etapie szkolnym oraz zakwalifikowały się do etapu rejonowego Małopolskiego Konkursu Języka Niemieckiego osiągając zadowalającą liczbę punktów. Koordynatorem konkursu z ramienia ww. szkół, opiekunem i nauczycielem przygotowującym wszystkie uczennice była pani mgr Beata Mastela.

Sukces podopiecznych jest wynikiem ścisłej współpracy uczennic, ich rodziców i nauczyciela. Bardzo dziękujemy za wsparcie, mobilizację i zachętę ze strony rodziców uczennic, którzy czuwali i nadzorowali pracę swoich dzieci w domach rodzinnych.

Gratulujemy Viktorii zwycięstwa, cieszymy się razem z nią, a także zachęcamy kolejnych uczniów do rozwijania skrzydeł i podejmowania trudu realizacji swoich marzeń, gdyż jak pisał Arthur C. Clarke: „Jedyny sposób, by poznać, gdzie są granice naszych możliwości, to przekroczyć je, dokonując tego, co niemożliwe.”

mgr Beata Mastela

MECZE KS BABIA GÓRA

Drużyna KS Babia Góra Lipnica Wielka w ramach przygotowań do sezonu 2020/2021 w klasie okręgowej, rozegrała kilka towarzyskich spotkań:

KS Babia Góra – KS Zakopane 5-3 (1-3)

LZS Maszycanka Maszyce – KS Babia Góra Lipnica Wielka 0-8 (0-4)

Huragan Waksmund – Babia Góra 2-1

Babia Góra – Jrmuta Szczawnica 2-8 (0-3)

NKP Nowy Targ – Babia Góra 9-0

Babia Góra – Staw Polanka 1-7 (0-4)

Rozgrywki V ligi piłki nożnej o Mistrzostwo Nowotarsko - Limanowskiej Klasy Okręgowej.

W niedzielę 02.08.2020 po dziewięciu miesiącach przerwy ruszyły rozgrywki piłki nożnej o Mistrzostwo Nowotarsko-Limanowskiej Klasy Okręgowej. Nasza Babia Góra rozpoczęła sezon od zwycięstw.

Babia Góra – Jordan Jordanów 4-1 (0-1)

Laskowia Laskowa – Babia Góra 1-4 (1-1)

Babia Góra – Huragan Waksmund 3-2 (0-0)

Wiatr Ludźmierz – Babia Góra 1-1 (1-0)

INTROLIGATORSKA PRASA DO ZŁOCEŃ PIOTRA BOROWEGO

Eugeniusz Stercula na początku XX stulecia wykonał kilkaset fotografii, które dzisiaj stanowią niezwykłą dokumentację ówczesnego krajobrazu i charakteru orawskich miejscowości. Duża część tego cennego materiału to właściwie portrety orawskich górali odświętnie odzianych, pozujących i dumnie spoglądających w obiektyw aparatu fotograficznego. Dzisiaj, kiedy z zacięciem przypatrujemy się tym postaciom z minionej epoki, dostrzegamy, że nasi antenaci często nabożnie dzierżą książeczki do modlitwy, pięknie zdobione, z wytłaczanymi lub inkrustowanymi okładkami.

We wspomnianym okresie takie modlitewniki były rzeczą bardzo cenną, często przekazywaną z pokolenia na pokolenie i nie dziwi fakt, że zabierano je, w końcu w wyjątkowych wtedy sytuacjach, do wykonywania ujęć fotograficznych. Była to też swego rodzaju demonstracja zamożności czy pozycji społecznej, a także pewnego stanu intelektualnego. Ks. Ferdynand Machay w książeczce *Gazda Piotr Borowy* pisze:

...bo rządy węgierskie dbały na terenach narodowościowych o szkolnictwo.

Ludzie nie umiejący czytać i pisać należeli do rzadkości...

23 kwietnia, kiedy przypada Światowy Dzień Książki, chcemy przypomnieć te obrazy ukazujące naszych przodków sprzed przeszło 100 lat, z książeczkami w dłoni. Pragniemy również nawiązać do działalności wymienionego w tytule artykułu Piotra Borowego, bowiem w Muzeum – Orawskim Parku Etnograficznym w Zubrzyicy Górnej od lat istnieje ekspozycja poświęcona tej wyjątkowej, zasłużonej dla orawskiej ziemi postaci „Apostoła Orawy”, bo tak go nazywano, postrzegany był nie tylko jako polski budzielnik narodowy, ale także jako myśliciel, filozof, asceta prowadzący niezwykle religijne i bogobojne życie, mistyk o niemalże profetycznych zdolnościach, niestrudzenie nawracający świat na właściwą drogę. Jego szlachetność, dobroć, ale i sprawiedliwość zawsze wzbudzała szacunek.

Nie będę przedstawiał całego

życiorysu, dokonań i zasług Gazdy Pietra. W literaturze dotyczącej historii Orawy jest wiele tekstów, w których ta postać jest dokładnie przedstawiona, a ostatnio z racji setnej rocznicy włączenia części Orawy do odradzającej się niepodległej Polski, sylwetka Pietra Borowego przypomniana jest na różnych internetowych portalach i w mediach społecznościowych. Chciałbym natomiast z ogromnego wachlarza jego zainteresowań i działań, właśnie dzisiaj, wybrać i przybliżyć to związane z czytelnictwem, a szczególnie jego pracę introligatorską. Borowy przez całe swoje życie był gorliwym miłośnikiem książek, które rozprowadzał wśród orawskich górali. Był zatem jednym z pionierów

w tej dziedzinie na podbabiogórskiej ziemi. Nawiązaniem do tego tematu niech będzie też ciekawe, nieodległe, bo sprzed kilku zaledwie miesięcy, wydarzenie z pracy muzealnika, o którym za moment.

Franciszek Fitak w artykule zatytułowanym U Borowych w Lipnicy Wielkiej zamieszczonym w pozycji Gdy do tej Babiej Góry przyjdiesz... opisuje dość szczegółowo całe obejście, budynki gospodarcze i dom mieszkalny, w którym gazdował Piotr Borowy. Jest tam też akapit dotyczący pracowni intrologatorskiej:

W obszernej kuchni mieściła się intrologatornia. Pod oknami stała wzdłuż ściany długa, masywna ława bez oparcia. Znajdował się tu także duży stół i urządzenia intrologatorskie – ręczne prasy drewniane, czcionki w pudełkach, kleje, książki do oprawy itp. Każdemu wchodzącemu po raz pierwszy do kuchni rzucała się w oczy duża żeliwna prasa, sprowadzona przez Pietra Borowego podobno z Wiednia...

Jakież było nasz zdziwienie i zaskoczenie wiosną 2019 r. gdy okazało się, że owa prasa istnieje i znajduje się w jednej z orawskich miejscowości. Z pewnym niedowierzaniem udaliśmy się pod wskazany adres. Rzeczywiście naszym oczom ukazała się, co prawda rozłożona na części, wielka żeliwna maszyna.

Za autentycznością tej prasy przemawia jej rozmiar, ale i tabliczka z nazwą wiedeńskiej firmy: JOSEF ANGER & SÖHNE MASCHINENFABRIK & EISENGLESSEREI WIEN HERNALS, HAUPTSTRASSE 124. Po dopasowaniu do siebie poszczególnych elementów okazało się, że jest to prasa do złoceń na gorąco tzw. kolankowa.

Pierwszą taką prasę skonstruowano w latach 40-tych XIX w. w lipskich zakładach metalowo-maszynowych braci Harkort. Zastosowano w niej nowatorską jak na owe czasy konstrukcję złożoną z dwóch płyt umocowanych na solidnej, żeliwnej konstrukcji. Górna, nagrzewana płyta urządzenia, z otworami,

w których mogły znajdować się dysze do ogrzewania gazowego lub wkładano tam rozgrzaną „duszę”, pozostawała nieruchoma. Dolna płyta, na której układano okładkę książki, była podnoszona do góry i dociskana za pomocą ręcznej dźwigni. Do tłoczenia w takich prasach wykorzystywano specjalne mosiężne czcionki i ornamenti, które były nieco niższe od drukarskich, co pozwalało na szybsze ich nagrzanie w trakcie tłoczenia. W XIX wiecznej zachodniej Europie potentatami w produkcji tych udoskonalonych maszyn były zakłady niemieckie takie jak fabryka Krausego, która powstała w Lipsku

w 1855 roku. W rozległej Monarchii Austro-Węgierskiej znaną i cenioną firmą, trudniącą się produkcją tych urządzeń, nazywanych w intrologatorskiej nomenklaturze „goldprasami”, była wiedeńska fabryka Józefa Angera. Zakłady przemysłowe JOSEF ANGER & SÖHNE swoją działalność zakończyły w 1960 r., a XIX-wieczne, zażytkowe, fabryczne i mieszkalne budynki przy ulicy Hernalser Hauptstraße 122 zostały zburzone dwa lata później. Na ich miejscu postawiono

miejski kompleks mieszkalny.

Zapewne zatem w tym, nieistniejącym już zakładzie, wyprodukowano ową prasę, której właścicielem został Pieter, a ostatnio nasze muzeum.

Trudno ocenić, czy odnalezienie „goldprasy” należącej do „Apostoła Orawy” w okrągłą rocznicę – w stulecie włączenia części Orawy do niepodległej Polski, którego niestrudzonym orędownikiem był przecież Piotr Borowy, to tylko niezwykle przypadek, zrządzenie losu, czy może celowe działanie siły wyższej. Jej ogrom, bo waży ona ponad 400 kg, budzi nawet w dzisiejszych czasach respekt. Sam jej transport,

Orawianie, początek XX w.; fot. E. Stercula

najpierw do pracowni, w której została odnowiona, a potem do skansenu, w którym wzbogaciła wystawę stała poświęconą Borowemu stanowi dla nas nie lada wyzwanie logistyczne. W pewnym sensie świadczy to również o tym, jakim niezwykłym człowiekiem musiał być jej właściciel, by prowadząc ascetyczny i surowy tryb życia, jednocześnie mieć otwarty umysł na naukę i potrafić docenić nowinki techniczne ułatwiające czy wspomagające ludzką pracę. Sprowadzenie na początku XX w. na peryferyjną i zapomnianą Orawę takiej nowoczesnej maszyny wiązało się z wielką odwagą i przedsiębiorczością, co również świadczy o jego charyzmie, a także o uporze i konsekwencji w podejmowaniu decyzji i działaniu, także w kontekście finansów.

Pozyskanie tego eksponatu jest dla naszej instytucji bardzo ważnym wydarzeniem nie tylko z uwagi na fakt, iż jego właścicielem była prawdopodobnie jedna z najważniejszych postaci w dziejach Orawy i nie tylko dlatego, iż znacząco została podniesiona ranga stałej ekspozycji poświęconej Piotrowi Borowemu. Mamy bowiem nadzieję, że prasa stanie się w niedalekiej przyszłości załącznikiem nowej kolekcji, a być może i wystawy poświęconej intrologatorstwu i książce w regionie, której tak wielkim miłośnikiem był „Apostoł Orawy”.

Marcin Kowalczyk

Wycinek prasowy – reklama maszyn firmy Josef Anger & Söhne; źródło: zedhia.at

Z ARCHIWUM KSIĘGOZBIORU WŁADYSŁAWA PILARCZYKA

Leon Rydel Wielka uroczystość w Lipnicy Wielkiej. Tablica Mików – pierwszy symbol patriotyczny na Orawie

Józefa Machay – Mikowa urodziła się w Jabłoncu. Wyszła za mąż za Emila Mikę, kierownika szkoły w Lipnicy Wielkiej. Była prezesem miejscowego oddziału Związku Górali Spisza i Orawy, Kółka Rolniczego i Towarzystwa Szkoły Ludowej, nadzorowała działalność gromadzkich lasów. W Domu Ludowym, wybudowanym staraniem Mików i trudem miejscowych Górali, prowadziła kółko teatralne i razem z mężem zespół pieśni i tańca (chór). Ludności służyła radą i pomocą, opiekowała się chorymi. Organizowała kursy bractwa, trykotarstwa, krawiectwa itp. Była autorką obrazka z życia ludu orawskiego pt. *Skubarki i Orawskiego pochodu weselnego*. W czasie okupacji pełniła funkcję oficera łącznikowego między Główną Kwaterą AK a Dowództwem Obszaru Południowego, będąc równocześnie jego głównym kwatermistrzem. Dnia 3 maja 1941 roku została aresztowana przez gestapo i po 18 miesiącach katowni (nie zdradzając ani słowa) została otruta zastrzykiem fenolu i zmarła dnia 14 X 1942 roku. Była odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Krzyżem Niepodległości. Została pochowana w grobowcu rodzinnym na Cmentarzu Salwatorskim w Krakowie, gdzie spoczywają jej bracia: prof. Eugeniusz i księża Karol i Ferdynand.

Emil Mika, kierownik szkoły, organista, dyrygent orkiestry dętej założyciel chóru orawskiego (zespół pieśni i tańca), zdolny pianista o absolutnym słuchu, znakomity rysownik, radioamator. Uruchomił małą elektrownię wodną dla domu, szkoły i kościoła, organizował kursy pszczelarskie, sadownictwa i warzywnictwa. Zebrał i wydał *Pieśni orawskie*, które stały się dla kompozytorów tematem wielu utworów na chór i zespoły orkiestrowe. Autor melodramatu pt. *Sen bacy*. Upowszechniał folklor orawski poprzez występy w Polskim Radiu oraz w wielu miastach. Jego zespół występował na „Świętach Gór” w Zakopanem, Sanoku, Wiśle i w Nowym Sączu. Odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi. W czasie okupacji utrzymywał łączność radiową z Londynem. W dniu 4 maja aresztowany przez gestapo, przeżył pięć miesięcy w katowni oświęcimskiej.

Uroczystość odsłonięcia tablicy Mików w Lipnicy Wielkiej. Stoją od lewej ks. Władysław Żązel, Leon Rydel, Emil Kowalczyk, Andrzej Janowiak.

W Miesiącu Pamięci Narodowej dnia 24 kwietnia (niedziela) 1988 roku, kościół w Lipnicy Wielkiej był szczelnie wypełniony. Licznie reprezentowana była miejscowa OSP z poczem sztandarowym oraz zespół „Orawa” im. E. Miki. Byli także goście z Krakowa, Lublina, Gliwic, Rybnika, Kameszniczy, Krościenka, Zakopanego, Suchej, Sidziny, Ludźmierza, Jabłonki, Zubrzycy i Piekielnika. Homilię poświęconą pamięci Mików wygłosił kapelan Związku Podhalan ks. Władysław Żązel (wspominał też o Borowym). Następnie odprawił mszę św. w koncelebrze proboszcza ks. Bolesława Kołacza i wikarych.

Po mszy od ołtarza przemówił prezes Związku Podhalan F. Bachleda – Księdzuloz podkreślając zasługi Mików dla wsi, Orawy i Polski. Podczas mszy grała orkiestra data OSP, a na organach grał Karol Stopiak, były członek zespołu Miki, a podczas okupacji kierownik chóru (do 1970 r.). Po mszy nastąpił uroczysty przemarsz pod szkołę. Sołtys Andrzej Janowiak jako organizator podał program uroczystości, a dr Emil Kowalczyk przedstawił działalność Mików w latach 1920—1939. Po odegraniu hymnu przez orkiestrę dętą ks. proboszcz poświęcił tablicę pamiątkową Mików, a Marta Jabłońska, siostrzenica Józefy, dokonała odsłonięcia tablicy, składając wiązanek kwiatów.

Druga część uroczystości odbyła się w sali teatralnej. Dzieci szkolne, przygotowane przez mgr Marię Barnaś, przedstawiły deklamacje, pieśni patriotyczne i szkic postaci Mików. Ania Kowalczyk recytowała „Złote myśli” Piotra Borowego. Po występie zespołu „Orawa” prowadzonego przez F. Pindziaka, red. L. Rydel (w roku 1935 nauczyciel w Przywarówce) zapoznał zebranych z własnymi refleksjami na temat działalności Mików. Po uroczystości sołtys zaprosił gości na gorący posiłek do gospody.

Organizatorem uroczystości był Orawski Oddział Związku Podhalan w osobie nadleśniczego S. Wałacha i Orawski Park Etnograficzny. Projekt tablicy wyszedł od red. L. Rydla podczas I Spotkań Orawskich (24—25 października 1987 r.). Został poparty przez sekretarza KG PZPR Józefa Stanka (obecnego na tej imprezie), grafikę wykonali Wojciech Preidl i Lidia Skorupa, rzeźbił Alojzy Śmiech, a oprawę tablicy wykonał Franciszek Karnafel. **Tablica Mików jest pierwszym symbolem patriotycznym na Orawie.**

*Wielka uroczystość
w Lipnicy Wielkiej / Leon Rydel/
Orawa. - 1989, nr 1, s. 5-6*

NA ZIELNO

Niesyme ziele, poświęcić na Zielno w naszym kościele.
 Coby cały rok dóna, w stajni, w stawak, w kórze,
 na miedzy i na zogónie
 było zdrowo, radośnie i bogato,
 a w sercu i dusy furt lato.
 Niesyme przeto miynty ze styry rodzaje.
 Te prowadziwo i polno - inacy zbozowo, i francusko,
 có tak piyknie pochnie, i tako,
 od ktoryj kwiotków długi listecek odstaje.
 Babskie i chłopskie babki i boze drzywka,
 Nabite na patyku, jabko i śliwka.
 Zbója, có przy płocie na farskiym rośnie.
 Cykorie, có mo kwiotki, jako ocy dziywcyncio,
 ktore płaco za ukochanym załośnie.
 Dziurawiec, runek, macierzonke i józofka.
 Maku makówke i nagietka.
 Gałonzke kapkowego ziela,
 ktore baby biero do kościoła, có niedziela.
 Runku troche i kokoski.
 Marunke, wrótyce i ptoskowe mlyko,
 có rośnie, ka śpiywajo na zogónie ptoski.
 Urocnika do kadzynio i kocie ogóny,
 i melise, jakby któ pocół sie płóny.
 Cyrwónego smrecka, krusyne, skoruse,
 cyrnice z jagodami i malinioka z maliny.
 Skoda, bo tego roku płónie obrodziły kaliny,
 ale mome za to piykny prontek z orzechami lyski,
 inacy lyscyny.
 Magi, koper, pietruske, i ziele na krety,
 chłóć óno akurat nie pasuje do nasyj bukrety.
 Kwiotki cebule, cosnoku i parzondki,
 ktore na grzondkak rosno zasadzone w rzondki.
 Scowu troche kónskiego i zielo inego,
 ktore jakosik się nazywo,
 preśnie tego nie wiym, ale go trza,
 bo nasa babka go uzywo.
 Krwawnika trza wiyncy,
 bo sie przidać moze i nom, i hidzinie.
 Gergónije i malwy, ktoro rosno przy płotak na dziedzinie.
 Kmin i estragon na trowiynie.
 Krwawnice i cyściec na krwie cyscynie.
 Przytulije pod pierzine na przytulanie,
 a ziele hyzopu na lepse spanie.
 Jedno takie tajmne ziele,
 ktore miyłość wniesie w serca i pościele.
 Jo o niym wiym,
 ale jako wyziyro nikómu nie powiym.
 Kurwanku urwanego troche w gojak nad potokiyum.
 Tam tyz me naśli gałonzcecke
 dzikiyj rózy z głogiyum i dziubokiyum.
 Kanie sadło, sałwie, piany cyrwónne
 i biołe, styrkotniki, ziele tojeści,
 i bolowe ziele na syćkie boleści.
 Zywokost, có zywi kości złomane.
 Bylice, có się kładzie do topanków,
 kie nogi z drógi zmynczone.

Biyłase kwiotki zbozowe i dzingielnik.
 Z młaki, có trza na niego uwazować
 – mordownik.
 Paniynki Maryje lynki, có teroz na zółto kwitno
 i biyłase Paniynki Maryje topanki,
 ktore tyz kónickami nazywajo,
 a oba te ziela nojpiykniyjse w polu kwiotki majo.
 Dziadowskiego mlyca, jakby trza było gynsiom,
 a i gynsiyj trowy dwa listeck.
 Łopusyne, sercownik
 i gadziego zielo dwa same kwioteck.
 Krewki Pana Jesusa, bo me je jesce naśli.
 Bahna, be có włozyc do dziadów do kaśni.
 Smierzzonego zielo i porzawice, jacy troche.
 Telo tyz samo ogrodowyk kwiotków na ozdobe.
 Kłóska zyta, pszenice i pszenzyta.
 Jakiesik jesce ziele kóniowi na kopyta.
 Włóć zbozo, nawłóć od pustacie
 i gałonzcecke brusznice.
 Skrzyp i liście z lasu,
 có wyziyrajo, jako parzyncie.
 Kocio miyntke i rojnik,
 có pscółom do ula prze spokojność dajo.
 I syćko ine ziele, có w polu rośnie
 i ktore ludzie w ogródkak we spółstwie majo.
 Marchew, cebule, ćwikle, bób
 i có tam jesce w ogródku mome.
 Zwionzane syćko na spodku bukrety
 porwozym ze zbozianiy słómy.
 Owinione łoktusom,
 cóby się nom lepi bukrete niesło,
 a jes có niyś i nie powiym wlekkó.
 Zeby nie dej Boze nie wypadło na zym
 jakie zorko z kłóska,
 abo jabko drógom nie uciekkó.
 Poświynczone zaniesyme dó dómu.
 Dome za tragorz, za krokwie,
 uwionzyme w bojsecku przy dźwiyrzak,
 zeby było pod rynkom, jak trza be kómu.
 Aha, i mome jesce ine ziele,
 takie malućkie, có rośnie w trowie,
 ale nik nie wiym, jako óno po naszymu się zowie.
 Razym syćkiego me nalicyli prawie stówke.
 Zebrać to do kupy daje niezło harówke.
 Dejze ta Boze telo roków zyc,
 kozdego roku bukrete na Zielno plyś.
 I jesce wom powiym,
 ze z tego syćkiego zabocylime nazbiyrać nawrotu.
 Ale doś tego, bo to nase ziele w bukrecie tak pochnie,
 ze juzek dostał od niego głowy zawrotu.
 A ze 100 roków od przyłoncynio
 orawskiyk dziedzin do Polski
 w tym roku obchłodzime,
 to bioło-cyrwónom wstonzeckom
 syćko obwionzyme.
 Doś!
 Hej!

Jan Świdroń, „Bukreta na Zielną 2020”.

MAŁGORZATA LIŚKIEWICZ WE MNIE JEST CO ZAPOMNIANE

Mogę rozkazać zwierciadłu, by objawiło różne rzeczy – odparła Galadriela – a niekiedy pokazuję pewnym osobom to, co sobie życzą zobaczyć. Ale zwierciadło może też z własnej woli ukazać obrazy, o które je nikt nie prosił, a bywają one często niezwykle i bardziej pouczające niż tamte, upragnione. Co ujrzysz, jeśli zostawimy swobodę zwierciadłu, nie wiem. Pokazuje ono czasem dzień dzisiejszy albo to, co się może dopiero później zdarzyć. Lecz nawet największy mędrzec nie zawsze jest pewien, czy to, co widzi, należy do przeszłości, do teraźniejszości czy do jutra. Czy chcesz spojrzeć w zwierciadło?

Nikt nie posiada uniwersalnego klucza do odczytywania poezji i zawsze jej odbiór jest niepowtarzalną wypadkową osobistych doświadczeń, wiedzy i wzruszeń. Niech poniższe słowa potraktowane zostaną jako obserwacje przypadkowego współpasażera podróży, nie wiadomo więc, czy najbliższe są prawdzie. Może się jednak zdarzyć, że pewnego dnia posłużą jako wskazówka w podróży przez krainę luster.

W tomiku *Lustro-Źródło* poeta wierszom napisanym w gwarze orawskiej każe przeglądać się w ich odbiciu w formie literackiej. Nie jest to jednak przekład, a dociekliwy czytelnik zauważy, że wiersze uzupełniają się, niekiedy konfrontują, czasami wchodzą w dialog. Tytułowe *lustro* (w orawskiej gwarze *źródło*) staje się narzędziem do przedstawiania, przeciwstawiania lub spajania rzeczywistości. Obrazy w nim widziane nie są sprzeczne, ale raczej przenikają się i uzupełniają.

Krajobraz bijący z orawskich wierszy to widok bezpiecznego, opisanego przy

użyciu ustalonych reguł świata pełnego życia, nieubłaganie jednak odchodzącego. Jest on urządzony po Bożemu: miłość to miłość/ hyr to hyr, ćma to ćma/ grzych to grzych. Upostaciowiona Orawa jest piękna, dzika i śleobodna. Wiersze wypełnione są bliskością natury, trudną nieraz codziennością ludzkich i Bożych spraw, jednoznacznością i szczerością. Każdy z elementów tego świata przynależy do zbiorowości, jest jej pełnoprawną i niezbywalną częścią. Pozorne przeciwieństwa okazują się ze sobą spójne. Zbójnicka melodyka słów współgra z szeptem odmawianych w lipnickim kościele modlitw. Smutek łagodnie akceptujący rzeczywistość łączy się tu bezkonfliktowo z radością. Serce orawskie jest polskie, ale tęskni za Pełtem-węgierską stolicą marzeń. Wyrazistym śladom przemijania zaprzecza pewność czulego obserwatora, że czas nie jest linearny:

*Taki cas piykny cas
roku Pańskiego trzydziestego ósmego
a na ludzi już czekały
krzyże i golgoty
ale Twoja modlitwa (...)
dostała na zawdy
z papieskiym przykozaniym*

(...) Nie lynkojcie sie

Przechodzenie gwarowych wierszy w literackie ramy powyższy obraz niejako komplikuje i zaburza. Przyjęcie „nie-orawskiej” perspektywy podkreśla indywidualizm, ma jednak posmak smutku, który nie odnajduje pocieszenia w naturalnym systemie orawskiego świata. Odczuwalna jest silniejsza nostalgia, świadomość nieokreślonego ciężaru i pustki. Orawa, widziana w lustrze tych słów, znaczy zbyt wiele, jest zupełnie inna. Po orawskiej stronie lustra, obserwator widzi pulsujące życie, zaś po drugiej stronie nic się nie wydarzy/ wszystko/ co będzie/ jest tak przejmująco/ nijakie. Zwątpienie dotyczy nawet istnienia najważniejszych drogowskazów: Babia Góra ciągle za mgłą/ nie wiadomo, czy jeszcze tam jest. Widzi jednak też to, do zobaczenia czego orawski obserwator nigdy się nie przyzna: oto zbójnik wydaje się być silniejszy niż jest w istocie, myśli (...), że jest ubogi do głębi i nic nie znaczy okropnie, a Bóg wydaje się być tak obcy absolutnie.

Wiersz przeglądający się w lustrze innego wiersza nie uwidacznia identycznej rzeczywistości. Zestawienie gwary i języka literackiego wywołuje czasami odczucie ich wzajemnego dystansu,

obojętnego mijania się, a jednak poeta każe w nich poszukiwać wspólnych miejsc. Odbicie kultury góralskiej i jej gwary w formie literackiej pomaga uświadomić sobie ich wzajemne relacje, a przechodzenie z jednego odbicia w drugie przypomina wędrowanie tematów tradycyjnych mazurów w ich chopinowskich brzmieniach.

Jest w tym tomiku para wyjątkowa. Są to dwa wiersze o małżeństwie Mików. Choć słowa wydają się opisywać ich światy odmiennie, spajają się w dopełniające odbicie, jak w Herbertowych Dwóch kropkach:

*(...) do końca byli mężni
do końca byli wierni
do końca byli podobni
jak dwie krople
zatrzymane na skraju twarzy*

Testament Emila Miki jako babiogórskiego bacy w cudze wysywaną miłościom łączy się z ostatnimi słowami Józefiny Mikowej, szykującej się na śmierć za Polskę, a w uszach uparcie pobrzmiwa śpiewka, która znaczy więcej, niż wydaje się na pierwszy rzut oka:

*To moje serdecko
na dwoje sie dzieli
jedna stronka płace
drugo sie weseli*

Język nie jest doskonałym narzędziem odbijającym rzeczywistość. Potrzebuje dopełnienia doświadczeniem osoby, która patrzy na siebie w lustrze wiersza. Celem poezji stają się odpowiedzi na Gauguinowskie pytania: Skąd przychodzimy? Kim jesteśmy? Dokąd zmierzamy? Waga i odwaga samoświadomości wybrzmiewa jak w *Lustrze* S. Plath:

*Kobieta pochyła się nade mną
Przeszukuje aż do dna,
żeby odkryć, kim jest naprawdę.*

W świecie luster trudno zobaczyć rzeczywistość taką, jaka jest. Obraz wydaje się zniekształcony ową drobinką rozbitego lustra z baśni o Królowej Śniegu, przez które spojrzenie ludzkie jest niepełne i skażone pokusą złej myśli. Zestawienie ze sobą różnorodnych rzeczywistości wierszy, refleksja nad poruszeniami serca, daje szansę na odnalezienie swojego miejsca w świecie i ukorzenie.

*Postowie do tomiku Robert Kowalczyk
„Lustro-Źródło”*

MOJE WSPOMNIENIA ZBIYRKI

Gdy tak patrzę na pola i gdzie nie gdzie widzę jak kombajn zbiera zboże, to przypominają mi się żniwa z czasów mojego dzieciństwa i młodości. Ale najpierw przychodzą na myśl burze, które przychodziły na przełomie lipca i sierpnia, często z gradem i nie raz wyniszczyły dojrzewające już ziarna. Jak zaczynało grzmieć, to na kościelnej wieży rozdzwoniły się wszystkie dzwony, kościelny z grabarzem ciągnęli za te sznury na dzwonnicy i dzwoniли. A jak zaczął padać deszcz i lecieć grad, to gaźdżiny wyrzucały przed dom łopatę, którą się wsadzało chleb do pieca, kropiły wodą święconą i żegnały krzyżem świętym chmury. O dziwo, ale wiele razy grad przestał padać i ziarno ocalało.

Obraz autorstwa
Agnieszki i Celiny Mastela

Stawiało się do słonika 18 snopków, mocno wiązało powró-
słem, górę się przykrywało dwoma przelamanymi snopkami
albo zagrabioną mierzwą.

Mężczyźni kosili kosą, a kobiety odbierały z pokosu i wią-
zały snopki. Dzieci się zabierało w pole i zbierały kłosa, które
się gubiły w czasie koszenia i wiązania. Mama mówiła:

Żniwa u Jazowskich (ze zbiorów rodziny)

„zbiyroj kłoska, będzie kluska”. Dzi-
siał młode pokolenie już nie wie
co to „kluska”, nie mówiąc już o jej
jedzeniu.

Następnie ko-
siło się jęczmień
i stawiało w „štu-
chy”. Brało się duże
naręcze z pokosu,
wiązało się słomą
u góry i stawiało
rzędem, środkiem

zagona do wyschnięcia. Na koniec kosiło się owies i tak samo
stawiało jak i jęczmień. Zostawiało się to na polu około tygo-
dnia, aby dobrze wyschło. Jak gazda skosił ostatni zagon zbo-
ża, to gaźdżina uwiła wianek z tego zboża, powplatała też do
niego polne kwiaty. Gazda niósł ten wianek na kosie, na ra-
mieniu i sąsiedzi widzieli, że już dokosił.

Ten wianek wieszano nad drzwiami wejściowymi do
domu. Jak się szło w niedzielę do kościoła, to tak ładnie wy-
glądały te domki orawskie umajone tymi wiankami.

W międzyczasie jak ziarno schło na polu, to przywożono
do domu dwa, trzy słoniki żyta, wymłócili to cepem i z nowe-
go ziarna upieczono chleb na liściu z kapusty. Było to prze-
ważnie na świętego Bartłomieja (24.08) i było takie powiedze-
nie orawskie: „na Bartłomiynia, nowe podpłomiynia” (podpłom-
yki). Z wymłóconej słomy żytniej robiliśmy powrósła do
wiązania snopków z jęczmienia i owsa. Kładło się po dwie
штуchy na powrósło i mocno wiązało, aby można było dobrze
i szczelnie układać na wóz. Po zwiezieniu z pola wykładało się
snopki na stodołę i tam czekały prawie do grudnia na omloty.

Młócili cepem trzy, cztery tygodnie, zależy ilu było doros-
łych w domu i jakie duże było gospodarstwo.

Ale przeważnie na Boże Narodzenie było wymłócone.
W latach sześćdziesiątych były już maszyny do młócenia i już
było po omlotach szybciej.

Żyto i jęczmień meło się na chleb i kluskę. Z jęczmienia też tłukliśmy krupy. Było takie drewniane narzędzie „stympa”, w nim był taki podłużny kamień. Wsypało się tam jęczmienia, skropiło trochę wodą i tym kamieniem uderzało się w to ziarno, aż odeszły z niego skorupki. Potem się to trochę oczyściło na stole i gotowało w wodzie, dolewając trochę mleka. To były krupy (dzisiejszy pęczak).

W tamtych latach pszenicy u nas nie uprawiano. Pod koniec lat sześćdziesiątych (pracowałam wtedy w Gromadzkiej Radzie Narodowej) zatrudniono u nas zootechnika. Sprowadziła nam ziarno pszenicy ozimej i zasialiśmy ją jesienią na rzepiskach. Mój śp. teść pracował wtedy w Czechosłowacji i jak przyjechał do domu, to okropnie krzychał na nas, żeśmy mu zagony „zagiżdzyli”, że nam to tu nie urośnie. Ale dzięki Bogu ziarno pięknie weszło i dobrze przezimowało, a na wiosnę się rozkrzewiło i mieliśmy piękną pszenicę.

Po żniwach i młócce zawiózł dwa worki pszenicy mój śp. mąż do Małej Lipnicy, do młyna i tam nam umieli pięknej mąki pierwszej i drugiej klasy, tak że już na święta nie musieliśmy

kupować na „pampuchy” w sklepie, bo była swoja. I mieliśmy też na cały rok do chleba razem z żytnią.

Potem już zaczęli poniekąd sasiadzi siać pszenice i inni gospodarze, i siejemy ją do dzisiaj. Zaczęto też potem siać pszenżyto, ale to już wyłącznie na paszę dla zwierząt, tak samo jak i owies. Owies był dla konia, a co się od niego zostało, to było dla kur i gęsi.

Dzisiaj już mało kto sieje ziarno, tylko gdzieś tam widać pomiędzy trawskami jakiś kawałek zboża. Skoszą to kombajnem i za chwilę ma gospodarz po żniwach, no ja się bardzo cieszę, że tak świat poszedł naprzód, nie muszą się ci ludzie młodzi i dzieci tak męczyć, jak my męczyliśmy się przy tej pracy w polu. Nasze dzieci jeszcze też tej pracy w polu zaznały. Cepem już nie młócili, ale słoniki i śtuchy stawali. A nasze wnuki mogą to słyszeć już tylko w opowiadaniach.

Emilia Kuliga z d. Jazowska

Pozostałe zdjęcia zamieszczone w tekście pt. „Zbiyrki” pochodzą ze zbiorów Muzeum Orawski Park Etnograficzny w Zubrzyicy Górnej

G M I N N E N O W I N Y

WYDAWCA: Gmina Lipnica Wielka,

ADRES I SIEDZIBA WYDAWCY: 34-483 Lipnica Wielka 518, tel. 18 26345-95, e-mail: gmina@lipnicawielka.pl

ADRES I SIEDZIBA REDAKCJI: 34-483 Lipnica Wielka 520, tel. 18 26345-57; 18 26346-38, e-mail: biblioteka@lipnicawielka.pl; kultura@lipnicawielka.pl

REDAKCJA: Stanisława Kucek, Karolina Kowalczyk,

SKŁAD I DRUK: Drukarnia MK s.c. 34-400 Nowy Targ, ul. Waksmundzka 63, tel./fax 18 266 48 52, e-mail: mksc@o2.pl, www.drukarniaMK.pl

NAKLAD: 550 egz.